

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Pedagogická fakulta

Katedra hudební výchovy

**Duchovní hudba v Apoštolské církvi
v kontextu dnešní doby**

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

PhDr. Leona Saláková, Ph. D.

Oponent práce:

Prof. PaedDr. Michal Nedělka, Dr.

Autorka práce:

Marie Tesárková, DiS.

Hudební výchova – Sbormistrovství

Duben 2010

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím pouze jmenované literatury, zpěvníků a uvedených internetových zdrojů.

V Praze dne 5. 4. 2010

Marie Tesárková, DiS.

Děkuji všem, kteří mi pomohli sehnat veškeré dostupné zdroje ke zpracování vybraného tématu. Děkuji taktéž Daniele Folwarczné a Emílii Bubíkové za pomoc s překladem polských materiálů. Mé poděkování patří i všem hudebníkům Apoštolské církve, kteří byli ochotni reagovat na mou prosbu ohledně vyplnění rozesílaného dotazníku.

Obsah

1	Úvod	6
2	Vznik a vývoj Apoštolské církve v ČR	8
	2.1 <i>Učení Apoštolské církve</i>	9
	2.2 <i>Bohoslužba (= shromáždění)</i>	10
3	Stručná historie duchovní hudby - se zaměřením na protestantské církve	11
	3.1 <i>Hudba v době starozákonní</i>	11
	3.2 <i>Hudba v době novozákonní</i>	13
	3.3 <i>Raná křesťanská hudba</i>	15
	3.4 <i>Církevní hudba v Evropě</i>	17
	3.4.1 <i>Reformace</i>	17
	3.4.2 <i>Poreformační evangelikální vliv</i>	20
	3.4.3 <i>Evropa v 18. století</i>	21
	3.4.4 <i>Evropa v 19. století</i>	22
	3.5 <i>Duchovní hudba v Americe</i>	22
	3.5.1 <i>Gospelové písně</i>	23
	3.6 <i>Církevní hudba ve 20. století</i>	24
4	Hudba Apoštolské církve od počátku 20. století dodnes	25
	4.1 <i>Hudba ve Spolku rozhodných křesťanů do vzniku AC</i>	25
	4.2 <i>Hudba v AC od založení do dnešní doby</i>	28
	4.3 <i>Používané zpěvníky a repertoár provozovaný v Apoštolské církvi</i>	29
	4.4 <i>Současný hudební stav v AC</i>	43
	4.4.1 <i>Vyhodnocení dotazníku</i>	45
	4.4.2 <i>Úloha hudby na běžné a slavnostní bohoslužbě</i>	48
5	Závěr	51
6	Summary	53
7	Vysvětlivky	54
8	Použitá literatura	57

1 Úvod

Vymezení tématu, cíle a metodologie práce

Tématem této práce je *Duchovní hudba v Apoštolské církvi v kontextu dnešní doby*. Rozhodla jsem se pro jeho zpracování, protože do Apoštolské církve (dále jen AC) patřím a také se aktivně zapojuji do její hudební oblasti. Proto mi není lhostejné, jakým způsobem se hudebně reprezentuje a záleží mi na tom, aby hudebníci AC měli dostatek zdrojů k tomu, podívat se do její hudební historie a vyvarovat se tak některých chyb či se naopak nechat inspirovat tím, co bylo dobré.

Jedním z cílů této práce je velmi stručně shrnout hudební historii protestantských církví, na které AC navazuje. Taktéž je mým cílem informovat širokou veřejnost o nevyčerpatelném zdroji duchovní hudby, který nacházíme v Bibli a zjistit, zda i v dnešní době zůstává hudební inspirací pro soudobé křesťanské církve. Hlavním záměrem je ovšem povzbudit hudebníky AC, aby rozvíjeli svá obdarování v hudební oblasti, aby křesťanská hudba nepokulhávala za hudbou světskou, a čtenáře, kteří do AC nepatří, aby tato práce přivedla k novým poznatkům, rozšíření obzorů a setkání s živým a reálným Bohem.

Celá práce má čtenáři přiblížit AC v České republice a stručně popsat historii jejího vzniku. Podle mého názoru je totiž způsob hudebního vyjadřování vždy závislý na podmínkách, ve kterých hudba vzniká a žije. V první části jsou zmíněné další oblasti, které mají vliv na hudební vyjadřování v AC, je to učení AC a forma bohoslužeb. Jak můžeme zjistit v průběhu celé historie, učení bylo velmi často předáváno právě v náboženských písních, aby si ho lidé lépe zapamatovali, a tento způsob přetrvává dodnes.

Druhá část je zaměřena velmi obecně, přesto si myslím, že je pro tuto práci nesmírně důležitá, protože popisuje historický vývoj hudebního vyjadřování v židovství a posléze na něj navazující křesťanské církvi. Protože AC patří mezi církve protestantské, zabývám se podrobněji hudbou reformace a hudbou protestantských církví, na reformaci navazujících. Postupně se snažím protestantskou hudbu zachytit alespoň ve zkratce od dob reformace až do dvacátého století, kde se již dostávám k samotné AC.

Třetí část popisuje hudební život ve Spolku rozhodných křesťanů (dále SRK), ze kterého AC vyšla, dále obsahuje stručnou charakteristiku hudební produkce AC po jejím

založení a současná hudební situace je specifikována na základě dotazníku rozeslaného mezi aktivní hudebníky AC začátkem roku 2010. Součástí tohoto oddílu je také výčet některých zdrojů repertoáru, které se zde používaly v různých historických obdobích. Aby práce nebyla pouhým teoretickým pojednáním o křesťanské hudbě v AC, obsahuje také několik hudebních ukázek ve formátu MP3 na přiloženém CD.

Pro někoho může být překvapením populární ráz křesťanské hudby v AC, se kterým se v tradičních církvích příliš často nesetkáme. Přesto ale nejde jen o líbivost po stránce hudební, ale vždy o hudbu, která nese naději do lidských životů. Naději v tom, že existuje Bůh, se kterým může mít každý člověk osobní vztah.

V rámci práce, pro lepší pochopení některých pojmů, které nejsou všeobecně známé, mohou čtenáři pomoci vysvětlivky, které jsou označeny římskými číslicemi, a jejich seznam je umístěn na konci celého textu.

Charakteristika použité literatury

O daném tématu neexistuje příliš mnoho odborné literatury, proto jsem musela hledat v mnoha zdrojích zaměřených na obecné informace týkající se hudební a církevní historie. Velmi přínosná byla diplomová práce z polské akademie muzických umění v Krakově z roku 1992¹, která popisuje duchovní hudbu v polské letniční církvi vzniklé ze stejných kořenů jako AC v České republice. Dalším velmi významným zdrojem pro tuto práci byla anglická skripta Josefa Nicholsona² představující církevní hudbu zaměřenou na její biblický základ a dále sledující hudební vývoj protestantských církví. Z ostatní literatury jsem se snažila využít místa související s hudbou AC přímo i okrajově. Jiné zdroje (korespondence, zpěvníky, atd.) byly velmi přínosné pro zpřehlednění minulé i současné situace.

¹ ŚLIWKA, Monika. *Charakterystyka i specyfika Muzyki Religijnej Ewangelicznej Wspólnoty Zielonoświatkowej*. Diplomová práce. Akademia Muzyczna w Krakowie. Krakow , 1992.

² NICHOLSON, Joseph M. *Introduction to church music : A Study Guide*. 2nd edition. Brussels : International Correspondence Institute, 1985.

2 Vznik a vývoj Apoštolské církve v ČR

Apoštolská církev se řadí mezi evangelikální církve. Z pohledu věrouky a praxe patří mezi **letniční církve**^I, které jsou sdruženy celosvětově v „Pentecostal World Conference“ a v rámci Evropy v „Pentecostal European Fellowship“.

Byla povolena a zaregistrována státem v roce 1989. Desetiletí před tím její práce probíhala v ilegalitě spojené s pronásledováním. V současné době ji církevní zákon našeho státu zrovnoprávňuje s ostatními křesťanskými církvemi v České republice. Je členem ekumenické rady církví. Od založení církve do roku 2008 byl jejím hlavním představitelem Rudolf Bubik, který i nadále vyučuje a káže na mnoha křesťanských konferencích, a to nejen v České republice, ale i v zahraničí. V roce 2008 byl zvolen do role biskupa^{II} církve Martin Moldan.

Apoštolská církev zastřešuje řadu samostatných subjektů. Můžeme jmenovat např. Vyšší odbornou školu misijní a teologickou v Kolíně, Diakonii AC, která pod sebou sdružuje společnosti Royal Rangers, Teen Challenge a Nehemia, je také zakladatelem mezidenominační organizace ACET. Jednotlivé subjekty jsou zaměřeny různými směry: např. vzdělávání církevních pracovníků; programy pro školní děti; protidrogová prevence a střediska pro pomoc v závislosti; humanitární organizace atd.

Historie Apoštolské církve v České republice sahá až na začátek 20. st., kdy se křesťané ze Slezska nemohli ztotožnit s učením jiných církví v otázce křtu v Duchu svatém. Proto se začali scházet samostatně a v roce 1910 požádali o schválení samostatnosti. Jejich žádost byla schválena. *Toto společenství bylo nazváno: „Svaz rozhodných křesťanů“ s přídomek „letniční hnutí“.*³ Tak vznikl první letniční spolek u nás. Ze Slezska se toto učení šířilo dále, ovšem práce byla ztížena oběma světovými válkami, kdy mnoho mužů muselo odejít na vojnu a v době druhé světové války byla jejich činnost zakázána. Po roce 1948 byla zrušena veškerá spolková činnost, proto se členové tohoto zrušeného spolku pokoušeli začlenit do jiných církevních společenství, ale z důvodu věroučných rozdílů to nebylo možné. Od počátku šedesátých let usilovali o povolení vlastní církve. První pokusy ovšem skončily zatčením několika bratří a vyslýcháním

³ BUBIK, R. *Historie Letničního hnutí : I. Autentické dokumenty*. Albrechtice : Křesťanský život, 2005. s. 6

mnoha dalších. Přesto tito křesťané nepřestali usilovat o povolení vlastní církve. Procházeli různým pronásledováním a útlakem, ale nevzdali se. Přestože žili v ilegalitě, jednotlivé sbory se snažily fungovat normálně (setkávání mládeže, zkoušky pěveckých sborů). V této době ovšem došlo k několika vážným událostem. Velká část bratrů a sester se vystěhovala do východního Polska; hlavně na severní Moravě se velmi rozšířilo učení proroka Branhama, které způsobilo velké vnitřní problémy. Mnoho věřících se nechalo přesvědčit o nepravosti jejich víry v Boží trojici či křest vodou. Po těchto událostech se počet členů ztenčil na pouhé desítky. Oproti předešlým stovkám to byla smutná čísla. Ovšem ani tato hrstka věrných nezháhala a měla snahu sjednotit všechny ty, kteří se hlásili k letničnímu hnutí v Čechách i na Moravě. Stoupenci letničního hnutí opět začali usilovat o povolení a registraci pod názvem Rozhodní křesťané letniční. V roce 1977 byla na území Československa církev založena, ale legalizována byla teprve na počátku roku 1989 pod názvem Apoštolská církev v ČR.

2.1 Učení Apoštolské církve

Základ věrouky v AC tvoří Bible (Písmo svaté). AC navazuje na učení Ježíše Krista a apoštolů. Ten, kdo svobodně vyznává Ježíše Krista (Božího syna) jako svého Pána a Spasitele je pokřtěn ponořením. AC také klade důraz na osobu Ducha svatého v životě jednotlivce a církve. Cílem je zvěstovat Ježíše Krista v moci Ducha svatého.

Ježíš Kristus je uznáván plně jako Bůh i člověk. Narodil se Marii (panně) a svým zrozením se ponížil, aby naplnil Boží vůli – záchranu (spásu člověka). Ježíš přišel na svět, aby nám zjevil cestu spasení a očistil nás z moci smrti a hříchu. Zemřel na kříži a po třech dnech vstal z mrtvých, aby ospravedlnil všechny, kdo v něj věří. Nic jiného ke spasení nepotřebujeme, než věřit v Ježíše Krista a činit pokání ze svých hříchů. Sami se zachránit nedokážeme.

Slovo Boží tvoří 66 knih Bible bez Apokryfů. Toto slovo je plně inspirováno Duchem svatým, je neomylné, v originálu nejsou chyby a je pravidlem pro křesťanský život a učení. V zásadě má AC dva hlavní obřady: křest ve vodě a Večeři Páně.

Pokud jde o vztah k jiným církvím, považuje AC ty, kteří uvěřili v Ježíše Krista, prožili odpuštění hříchů a jsou následovníky Ježíše, za Kristovu církev, tedy za své bratry a sestry.

„Církev je společenstvím všech v pravdě znovuzrozených věřících, kteří žijí pod autoritou Ježíše Krista a jsou spojeni Duchem svatým a Slovem Božím.“⁴

2.2 Bohoslužba (= shromáždění)

Bohoslužba AC nemá pevně stanovenou liturgii, jak to můžeme vidět v jiných církvích. Přesto bychom mohli bohoslužbu rozdělit na několik částí, se kterými se při návštěvě kteréhokoliv sboru AC ve většině případů setkáme. Obvyklými částmi bohoslužby tedy jsou např. zvěstování evangelia, čtení z Bible, kázání, volná svědectví bratří a sester, zpěv duchovních písní, modlitby, dobrovolná sbírka. Při zvláštních příležitostech se během bohoslužby konají křty, Večeře Páně, požehnání dětí, svatby...

„Podle povahy, obsahu a zaměření zvěsti jsou shromáždění nedělní, evangelizační, shromáždění mládeže, biblické a modlitební hodiny a shromáždění příležitostná, jako jsou sborové dny, svatební, pohřební, instalační a ordinační pobožnosti.“⁵

Bohoslužbu řídí pověřená osoba, nejčastěji pastor^{III} nebo jiný muž (ve výjimečných případech také žena). Podle biblického odkazu⁶ se dbá na to, aby vše mělo nějaký řád, proto se nepořádají bohoslužby bez vedení pověřeným člověkem.

Bohoslužba většinou začíná zazpíváním několika písní a modlitbami, kdy se může kdokoli modlit nahlas či v duchu. Dále následuje kázání, kdy základním pramenem jsou pasáže z Písma svatého, přičemž kazatel rovněž čerpá z osobních zkušeností či prožitků. Památka večeře Páně není součástí každé bohoslužby, jak je zvykem v jiných církvích. Pravidelnost památky večeře Páně je individuální pro každý sbor AC. Účastníci si při ní připomínají Kristovu mučednickou smrt a obnovují své rozhodnutí Boha následovat. Toto rozhodnutí potvrdí přijetím chleba a vína, jako připodobnění Kristova těla a krve. Kristova „přítomnost“ v těchto způsobách je však chápána v duchovním smyslu.

Pastor (kazatel) nemá předepsaný zvláštní bohoslužebný oděv, avšak je povinen být oblečen způsobem odpovídajícím vážnosti shromáždění. Shromáždění může probíhat v pronajatých sálech, ve vlastních modlitebnách^{IV} či v otevřeném prostoru.

⁴ Učení apoštolské církve, in Apoštolská církev v České republice (online), dostupné na <http://www.apostolskacirkev.cz> (21.11.2009)

⁵ Bohoslužby Apoštolské církve, in Apoštolská církev v České republice (online), dostupné na <http://www.apostolskacirkev.cz> (29.12.2009)

⁶ Bible, 1K 14,40: *Ve všem ať panuje slušnost a pořádek.*

3 Stručná historie duchovní hudby - se zaměřením na protestantské církve

„Od prvních vyobrazení hudebních výjevů je možné říci, že hudba měla v životě člověka nezastupitelné místo a stala se nedílnou součástí lidské komunikace ať již mezi lidmi navzájem nebo ve spojitosti s kultem a náboženstvím. Hudba se stala prostředkem vyjádření ve vztahu k transcendentnu, které člověk vnímá od svého počátku jako něco, co jej přesahuje. V tomto okamžiku si lidé uvědomovali, že jejich schopnost vyjádření se skrze slovo je omezená a právě zde se hudba stala obrovským nástrojem k překročení meze, které člověk pociťoval ve své komunikaci.“⁷

V tomto oddíle se tedy zaměříme na hudbu, která sloužila k náboženským účelům. Abychom mohli pojednávat konkrétně o hudbě církevní, je třeba zmínit hudbu týkající se židovského národa, protože křesťanství z židovství vychází. Nejvíce se o hudebním vyjadřování židovského národa dozvídáme z Bible, ze Starého a Nového zákona.

3.1 Hudba v době starozákonní

Vůbec prvním záznamem, který v Bibli o hudbě máme, je v Genesis 4,21: *„Jeho bratr se jmenoval Júbal; ten se stal praotcem všech hrajících na citeru a flétnu.“* Židovská hudba se vyvíjela podle toho, jakým historickým obdobím tento vyvolený národ zrovna procházel.

První období bychom mohli nazvat „kočovným“ - začíná u Abrahama a končí zhruba v době Mojžíše, tedy kolem roku 1300 př. Kr. Toto období se vyznačuje velkými změnami a přesuny, které jistě měly vliv na to, že se zde setkáváme hlavně s hudbou vokální. Instrumentální hudba je zastoupena méně a charakterizuje ji především jednoduchost. Zastoupeny jsou primitivní dechové nástroje, např. šofar^V, který je dodnes izraelským národním nástrojem; trubky z tepaného stříbra, které sloužily ke svolávání pospolitosti⁸; bubínek...

Z mnoha životních situací (oslavy, smutky, či jiné příležitosti) máme v Bibli citovány celé písně, které většinou oslavují Boha. Jako příklad můžeme uvést píseň Miriam (sestry Mojžíše), která oslavuje slavné vysvobození z Egypta:

⁷ Šupol, P. *Křesťan a hudba : Křesťanské aspekty současné populární hudby jako součást výchovy mládeže*. Olomouc : Jiří Polach, 2009. s. 15

⁸ Bible, Exodus 10,1-10

Tu vzala prorokyně Mirjam, sestra Áronova, do ruky bubínek a všechny ženy vyšly za ní s bubínky v tanečním reji. A Mirjam střídavě s muži prozpěvovala:

*Zpívejte Hospodinu,
neboť se slavně vyvýšil,
smetl do moře koně i s jezdcem.*

Ex 15,20-21

Následuje období „raně palestinské“, které probíhalo v letech 1400–1000 př. Kr. Toto časové rozmezí spadá do doby dobývání zaslíbené země Kanaán, a proto zde převažuje hudba vojenská. Více zmínek o hudbě z tohoto období můžeme nalézt v biblických knihách Jozue a Soudců.

Třetí významné období v historii židovského národa je „období království“ (1000–500 př. Kr.), kdy se hudební úroveň ocitá na vrcholu. O velký rozvoj hudby se zasloužil král David, který byl velkým milovníkem hudby a připisuje se mu autorství mnoha žalmů. Také vytvořil řád a určil hudebníky u Boží schránky, kterou nechal přenést do Jeruzaléma. Dalo by se říci, že tito lidé byli profesionálové ve svém oboru.⁹

Král David také toužil postavit Bohu chrám, ale Bůh mu to nedovolil. David tedy konal pouze přípravy pro tuto stavbu, kterou po jeho smrti zrealizoval až jeho syn Šalomoun. Součástí příprav pro stavbu chrámu bylo i ustanovení rodu Lévičů k různým službám týkajícím se chodu chrámu. Tato služba zahrnovala i hudební část bohoslužby. Když byl později chrám postaven, tento systém fungoval i nadále. Levité používali při bohoslužbách citary, harfy, šofary, činely a další hudební nástroje.

Posledním obdobím je „období zajetí“ (500 př. Kr.–70 po Kr.). Chrátová hudba byla velmi propracována a zapojovalo se do ní velké množství hudebníků i zpěváků. Když ale začaly vznikat synagogy, hudba se zjednodušovala a ustupovala k prvotnímu vokálnímu projevu, v synagoze se totiž hudební nástroje nepoužívaly. „*Hudba je zde zastoupena při zpěvu žalmů a čtení z Písma...Synagogální zpěv ovlivnil pravděpodobně i tvorbu melodií křesťanské bohoslužby.*“¹⁰ Toto období končí pádem Jeruzaléma a s ním i chrámu.

⁹ Bible, 1.Paralipomenon 15, 16-29

¹⁰ KUNETKA, F. *Stručné dějiny hudby a zpěvu v liturgii*. Olomouc : Matice cyrilometodějská, 1999. s. 7 a 8

Za největší poklad židovské kultury v oblasti literatury a hudby je považována kniha *Žalmů*. Je to snad nejstarší dochovaný zpěvník, a přesto stále aktuální. Obsahuje 150 písní. U většiny z nich je autorství připisováno právě židovskému králi Davidovi, ale je doloženo autorství i jiných zpěváků a hudebníků. Žalmy měly obvykle jednoduchou melodii, která byla často podpořena instrumentálním doprovodem - převážně strunných nástrojů. Byly součástí bohoslužeb v době, kdy chrám ještě stál a největším zdrojem duchovních skladeb a písní zůstávají dodnes. Notace v době jejich záznamu ještě nebyla rozvinuta, proto se jen můžeme domnívat, jakým způsobem byly prováděny a jaká byla jejich hudební úprava. Někdy nám trochu napoví samotný nadpis žalmu. Např. *Žalm 8: Pro předního zpěváka, na gitejský nástroj*.

Bible a talmud nám podávají četné zprávy o podobách této starožidovské hudby, která byla těsně spjata s bohoslužbou. Žalmy se později výraznou měrou podílely na konstituování hudby prvních křesťanů. Byly recitovány na jediném tónu, pouze na konci veršů byl jednoduchý melodický pohyb.¹¹

3.2 Hudba v době novozákonní

Úvod do Nového Zákona tvoří čtyři evangelia, kde nalzáme velmi málo konkrétních zmínek o hudbě. Pozorný čtenář si však snadno povšimne, že hudba nadále zůstává prostředkem k oslavě Boha, vyjádření smutku či radosti atd. Nejinak tomu bylo samozřejmě i v době, kdy se narodil Ježíš Kristus. V Lukášově evangeliu si můžeme přečíst nádherný chvalozpěv, Ježíšovy matky Marie, který zpívala v době, kdy čekala jeho narození.

Mariin chvalozpěv

„Duše má velebí Pána

a můj duch jása v Bohu mém spasiteli,

že se sklonil ke své služebnici v jejím ponížení.

Hle, od této chvíle budou mne blahoslavít všechna pokolení,

že se mnou učinil veliké věci ten, který je mocný.

Svaté jest jeho jméno

a milosrdenství jeho od pokolení do pokolení

¹¹ ŠUPOL, P. *Křesťan a hudba : Křesťanské aspekty současné populární hudby jako součást výchovy mládeže*. Olomouc : Jiří Polach, 2009. s 16

*k těm, kdo se ho bojí.
Prokázal sílu svým ramenem,
rozptýlil ty, kdo v srdci smýšlejí pyšně;
vladaře svrhl z trůnu a ponížené povýšil,
hladové nasýtil dobrými věcmi
a bohaté poslal pryč s prázdnou.
Ujal se svého služebníka Izraele,
pamětliv svého milosrdenství,
jež slíbil našim otcům,
Abrahamovi a jeho potomkům navěky.“*

Lk 1,46-55

Jak přesně zněla hudba prvních křesťanů, nemůžeme přesně určit. Jisté je, že byla velmi ovlivněna židovskou tradicí. Přesto nás některá místa v NZ vedou k samotnému jádru funkce hudby v rané církvi.

Zmínek o hudbě v NZ není mnoho. Z pronásledování, kterému byla církev už od počátku vystavována, můžeme usuzovat, že hudba byla velmi prostá, převážně vokální, kterou mohli věřící provozovat při tajných shromážděních.¹²

Na některých místech NZ jsme dokonce vybízeni, abychom zpívali písně:

„A neopíjejte se vínem, což je prostopášnost, ale plni Ducha zpívejte společně žalmy, chvalozpěvy a duchovní písně. Zpívejte Pánu, chvalte ho z celého srdce a vždycky za všechno vzdávejte díky Bohu a Otci ve jménu našeho Pána Ježíše Krista.

Ef 5,18-20

Nechť ve vás přebývá slovo Kristovo v celém svém bohatství: se vši moudrostí se navzájem učte a napomínejte a s vděčností v srdci oslavujte Boha žalmy, chválami a zpěvem, jak vám dává Duch.

Ko 3,16

Vede se někomu z vás zle? Ať se modlí! Je někdo dobré mysli? Ať zpívá Pánu!

Jk 5,13

¹² LESÁKOVÁ, K. *Hudba reformatiční bohoslužby v českých zemích*. Diplomová práce. Olomouc : Univerzita Palackého – Pedagogická fakulta, s.29

Z těchto příkladů můžeme vyvodit, že hudba v sobě nesla hlubší poselství. V textové části reflektovala lidské postoje vůči Bohu, ale sama o sobě vyjadřovala i vše, co slovy vyjádřit nelze. Všimněme si také různých hudebních pojmenování. Křesťané rozlišovali mezi zpěvem žalmů, chvalozpěvů a duchovních písní. Přesný rozdíl mezi nimi bychom těžko definovali, ale pokusme se alespoň trochu nastínit jejich odlišnost. Žalmy vycházely z židovského způsobu zpěvu. Chvalozpěvy byly písně na duchovní texty konkrétních autorů – nepoužívaly žalmové texty. Duchovní písně zpívali křesťané velmi spontánně, na základě improvizace. V jiných zdrojích jsou překládány jako „písně, jak je vnuká Duch“ – např. na některých místech v Bibli (1K 12,7n; 14,26)

Kdekoliv byli křesťané pohromadě – v jakémkoliv počtu, ať se jednalo o bohoslužebné shromáždění nebo ne, patřil k tomu zpěv¹³.

Poslední kniha NZ: *Zjevení Janovo* obsahuje mnoho míst, která připomínají žalmy a mnohá tato místa by se dala nazvat písní. *Zjevení Janovo* je tedy novým zdrojem oslavných textů nejen pro křesťany v dávných dobách, ale i dnes.

3.3 Raná křesťanská hudba

Na počátku rané novozákonní církve museli křesťané uctívat Boha ve skrytu, kvůli římskému útlaku. Přesto však jejich hudba zahrnovala opravdové vyjádření radosti. Křesťané pod římskou nadvládou zpívali písně Hospodinu, i když kráčeli vstříc mučednictví. Změna hudebního projevu byla možná až po roce 313 po Kr., kdy bylo křesťanství legalizováno za vlády císaře Konstantina Velikého. Křesťané v římské říši se již více nemuseli schovávat, na určitou dobu se dokonce stalo prestižní záležitostí. Církev tak získala možnost se vyvíjet nejen po stránce věroučné, ale i hudební. Nastal ovšem jiný problém, a to zapojení lidu při bohoslužbách. Přestože biskup Ambrož z Milána (340-397 po Kr.) vyvinul snahu podporovat podíl věřících při zpívání na bohoslužbě, jiní církevní vůdcové prosazovali minimalizaci společného hudebního projevu všech věřících. Vzdálenost mezi duchovenstvem a shromážděním věřících se zvětšovala, až duchovenstvo převzalo falešnou úlohu zodpovědnosti ve všech oblastech shromáždění a to i v hudbě.

Lidé se spokojují pouze s pasivní úlohou. Je třeba dát shromážděním určitou formu. To vede k vytváření složité liturgie, ve které má právě hudba své nezastupitelné místo. Zpěv se přenáší na skupinu školených kněží, běžní křesťané se ho neúčastní.¹⁴

¹³ KUNETKA, F. *Stručné dějiny hudby a zpěvu v liturgii*. Olomouc : Matice cyrilometodějská, 1999. s. 10

Velký rozkol v církvi ve čtvrtém století také způsobil kněz Arius z Alexandrie, který neuznával Ježíšovo božství. Své učení potom šířil pomocí chvalozpěvů, které využíval k podpoře vlastní myšlenky. Už tehdy tedy můžeme vidět zneužití chvalozpěvů, které mají oslavovat Boha, k reklamě či propagaci subjektivních názorů jedince.

Další velice důležitou postavou v církevní hudbě se stal Řehoř Veliký (540-604 po Kr.), papež římské církve od roku 590-604 po Kr. Je považován za reformátora katolické církevní hudby, a proto právě po něm byly chorální melodie tehdejší doby pojmenovány jako Gregoriánský chorál. Hudba gregoriánského chorálu má stále plynoucí melodii, která koresponduje s daným textem. Texty jsou v latině, která po šestém století nahradila řečtinu jako oficiální jazyk západní církve. Většinu textů řadíme mezi prózu a často jejich základ najdeme v žalmech. I dnes můžeme velmi ocenit jeho stabilitu a neměnnost po celá staletí. Gregoriánský chorál si držel své přední postavení až do doby, kdy přišla polyfonie.^{VI}

Následovalo období, kdy se mnozí obyčejní lidé i duchovní vůdci odklonili od svého náboženského přesvědčení a kvůli vnitřním problémům v církvi vnímáme i jakousi stagnaci v rozvoji církevní hudby. Např. John Wicliffe (1324–1384), anglický reformátor, který vytvořil první překlad Bible do angličtiny, popsal, jak se hudba změnila k horšímu od dob apoštolů. To ovšem nemění nic na tom, že věřil, že křesťanství má smysl.

„Ale písně apoštolů a raných křesťanů se s našimi neshodují. Naše písně jsou sice vyjádřením radosti, ale také pýchy, kdežto písně prvních křesťanů vedly více ke smutku a zakotvení se v Božím slově.“¹⁵

¹⁴ LESÁKOVÁ, K. *Hudba reformatiční bohoslužby v českých zemích*. Diplomová práce. Olomouc : Univerzita Palackého – Pedagogická fakulta, s. 53

¹⁵ NICHOLSON, Joseph M. *Introduction to church music : A Study Guide*, Brussels : International Correspondence Institute, 1985. s.55 (volný překlad)

3.4 Církevní hudba v Evropě

3.4.1 Reformace

Jména Jan Hus, Martin Luther, Ulrich Zwingli a Jan Kalvín jsou známa většině křesťanů - protestantům i katolíkům. Tito reformátoři mají velký podíl nejen na nově vzniklých církvích, ale i na širokém rozptylu současné církevní hudby. Stáli pevně za svými názory a ve svých postojích byli nekompromisní. V bohoslužbě požadovali aktivní zapojení laiků a tím zanechali odkaz i nové církevní hudby.

Nacházíme se v době renesance (15. a 16. století), kdy se nová hudba začala rozvíjet v severní Francii a Belgii a rozšiřovala se postupně směrem na jih.

V renesanci zaujaly obyvatele Evropy racionální a kritické postoje natolik, že nebyli znepokojeni duchovní situací. Všichni se zdáli být spokojeni s humanistickým náboženstvím, které bylo formální a povrchní, a které povolovalo jejich radost z materiálních věcí. Renesanční papež se dokonce více angažoval v kulturních záležitostech než ve svém postavení duchovního vůdce. Začali se zakládat univerzity a vzdělávací instituce a poprvé v historii nebylo vzdělání pouze pro bohaté a duchovní elitu. Studenti, podnikatelé a rolníci začali číst Bibli stejně jako klasiky starověkého světa.

Do této pošramocené společnosti přišel vynález knihtisku – něco, co mělo velký vliv na rozšíření hudebních znalostí. Gutenbergova Bible byla vytisknuta kolem roku 1455. Notové záznamy začaly být tisknuty krátce poté. Starý proces ručního opisování rukopisů byl pomalý, únavný a drahý. V tomto okamžiku byla hudba poprvé umožněna tisícům.

Mělo by být jasné, že reformace nebyla izolovaná událost, ale hnutí úzce spojeno s renesancí. Intelektuální probuzení v renesanci učinilo lidi více citlivé na špatné nakládání církve a byli připraveni proti církvím protestovat. Protestantské církve, které byly výsledkem reformace, se v mnohém lišily, ale jedno měly společné: akceptovaly Bibli jako svou konečnou autoritu podle hesla „Sola Scriptura“^{VII}. Odmítaly všechny praktiky, které nebyly v souladu s ranou novozákonní církví.

Původní cíl reformace byl – *reformovat* katolickou církev. Výsledkem bylo *rozdělení*.

Touha reformovat katolickou církev našla výmluvný výraz v osobě **Mistra Jana Husa** (1369-1415), českého reformátora a křesťanského mučedníka, který byl upálen jako heretik v roce 1415. Hus byl extrémně dogmatický ve svých názorech na hudbu v církvi. Zakázal používání nástrojů v církvi s výjimkou zvonů. Na jeho rozkaz byly ničeny varhany a použití polyfonních nástrojů bylo velmi omezené. Pozitivní bylo, že zjednodušil církevní obřady a povzbuzoval k používání rodné řeči při bohoslužbách. Odstranil neslučitelnost duchovní a světské hudby a započal nový směr: křesťanské lidové hudby. Ačkoliv byl Jan Hus umučen ještě předtím, než reformace začala, jeho následovníci pokračovali v jeho učení.

„Plně nahradili gregoriánský chorál zpěvem duchovních písní obce. Šlo ve své době o naprostou novinku, která se stala později charakteristickou pro reformační bohoslužbu evropských protestantských konfesi a trvá v nekatolických církvích až po dnešní dobu. Na našem území tento typ bohoslužby plně rozvinula Jednota bratrská. České země byly zřejmě inspirací pro okolní svět, i když dále následující konfese, luterství, nebyla zdaleka v přístupu tak radikální. Stále se mimo písní používal v bohoslužbě gregoriánský chorál, i když převážně v překladech. Luther nicméně dával velký důraz na zapojení lidu do bohoslužby prostřednictvím zpěvu.“¹⁶

Martin Luther (1483-1546) také nezamýšlel zničit autoritu církve, ale toužil po její nápravě. Byl roztrpčený morálním úpadkem duchovních a způsoby, kterými se prodávaly odpustky. Pro své názory byl papežem vyloučen z církve (1521), přesto se však jeho vliv šířil celým Německem, Holandskem a Švýcarskem. Lutherova reforma se rozšířila i do oblasti hudební složky bohoslužby, o kterou měl velký zájem. Napsal dvě mše a zavedl nový bohoslužebný řád. Velký důraz kladl stejně jako Hus na mateřštinu. Již ve svém raném věku se zajímal nejen o duchovní hudbu, ale i o hudbu lidovou a taktéž o díla mistrů. Jako mladík zpíval na svatbách a pohřbech. Učil se hrát na loutnu a flétnu a stal se velmi šikovným skladatelem. Z církevní hudby měl rád gregoriánský chorál i polyfonní hudbu. Povzbuzoval i k používání německých lidových nápěvů s použitím náboženských textů. Další Lutherův významný příspěvek byl sborový chvalo zpěv (protestantský chorál) – oproti gregoriánskému chorálu, který byl provozován v latině, byl protestantský chorál zpíván v jazyce mateřském s koncepcí strofické písně, zpočátku jednohlasé a později i ve vícehlasých úpravách. Texty byly buď překládány z latiny, nebo byly vytvářeny nově.

¹⁶ LESÁKOVÁ, K. *Hudba reformační bohoslužby v českých zemích*. Diplomová práce. Olomouc : Univerzita Palackého – Pedagogická fakulta, s. 22

Všechny pozdější písně v Luteránské církvi v 17. a 18. století vychází z protestantských chorálů. *Tímto pojmem označujeme duchovní písně evangelikálních církví. Lutherská reformace jimi navazovala na německou předreformační duchovní píseň, píseň husitskou a českobratrskou, na hymny a v mnoha případech i na gregoriánské melodie.*¹⁷

Zpočátku byly zpívány unisono bez doprovodu. Luther sám vytvořil mnoho textů i melodií.

Ulrich Zwingli (1484-1531) uměl hrát na mnoho hudebních nástrojů, včetně loutny, harfy, houslí... Napsal alespoň tři písně a do celkového hudebního života se zapojoval velmi aktivně. Kázal proti morálnímu úpadku v církvi, chtěl prosadit, aby se kněží mohli ženit a mluvil proti politické moci papeže. Instrumentální hudbu pokládal za vhodnou k zábavě, ale ne pro chválu a duchovní povznesení.

Jan Kalvín (1509-1564) měl obecnou nedůvěru k umění, která se projevovala mimo jiné odmítáním zpěvu textů, které nebyly plně inspirovány Biblií. Za hlavní zdroj textového materiálu vždy považoval pouze biblické žalmy.

Kalvínova víra v jednoduchost křesťanské chvály odrazovala od hudebního propracování, jako byly polyfonní zpěvy. Proto byly melodie většinou jednoduché a pro zapamatování byly zaznamenávány do žaltářů, které se vydávaly ve Francii a Švýcarsku.

Nesouhlasil s instrumentální hudbou v církvi, včetně varhan, ale nezakazoval její provádění pro zábavu doma.

Anglická hudba v reformované církvi (anglikánské; vedené Jindřichem VIII. 1534) byla velmi podobná hudbě v katolických kostelech té doby v Evropě. Hlavní změna byla v použití mateřského jazyka při bohoslužbě, kdy v kostele mohla znít pouze angličtina, a pro ty, kteří by i nadále používali latinu, byly určeny sankce. Ozdobná polyfonní hudba od katolických skladatelů nebyla příliš akceptována.

Za vlády královny Marie se na nějaký čas vrátil katolicismus. Mnoho protestantů tehdy uteklo na evropský kontinent, aby unikli pronásledování, ale vláda této královny neměla příliš dlouhého trvání (1553-1558). Protestanté, kteří se tehdy vraceli ze Švýcarska, s sebou přinášeli žaltáře, které získali od hugenotů^{VIII}, což byli francouzští

¹⁷ KYNCL, J. *Od gregoriánského chorálu po současné zpěvní formy*, Český Těšín : Press-Pygmalion, 2004. s. 100

následovníci Jana Kalvína. Tyto žaltáře byly přijaty s velkým nadšením a jejich zásluhou se žalmy zpívaly doma či na ulici stejně tak jako v církvi.

3.4.2 Poreformační evangelikální vliv

Historicky se nacházíme v období baroka (1600–1750).

„Rozvíjí se zde tzv. afektová teorie, podle níž je hlavním úkolem hudby napodobovat lidské afekty, tj. silná citová pohnutí, objevila se už v antice, přes renesanci přešla do baroka... Afekty, chápáné jako objektivně dané typy lidského chování, byly v hudbě napodobovány pomocí kompozičně technických prostředků. K tomuto účelu byly vypracovány obecně užívané melodické, rytmické a jiné formule (figury).“¹⁸

V 17. století v Anglii představovali puritáni jedny z nejtvrdějších odpůrců anglikánské církve. Vyžadovali demokratičtější církevní vedení a jednodušší formu uctívání Boha. Puritáni navazovali na Jana Kalvína, ale prezentovali se ještě extrémněji. Odmítali instrumentální hudbu, včetně varhan, byli proti existenci církevních sborů. Ve shromáždění provozovali pouze rytmické zpěvy žalmů zpívaných unisono. V některých fanatických směrech dokonce ničili umělecké předměty, krásné ornamenty, knihovny a kostelní varhany. Jejich vliv trval cca do roku 1660. Poté se anglikánská církev znovu vrátila k bohatší hudební produkci, kladl se důraz na zpěv žalmů, jejichž texty byly překládány z němčiny. Překlad byl ovšem mnohdy velmi strohý a výsledkem byl nenadšený zpěv věřících.

Isaac Watts (1674–1748), autor protestantských duchovních písní a chvalozpěvů, věřil, že shromáždění potřebuje moderní křesťanské verze biblických textů, stejně jako chvalozpěvy a písně, pro vyjádření osobního i společného zasvěcení se Bohu. Stejně jako Arius, Ambrož a další jiní i Watts použil své chvalozpěvy k rozšíření své vlastní teologie. Většina z jeho chvalozpěvů je založena na žalmech nebo na parafrázích z písma. Jeho vliv je velmi důležitý, nejen kvůli jeho síle, kterou dal chvalozpěvům v Anglii, ale také proto, že jeho hudba slouží jako příklad jeho následovníkům.

Bratři Wesleyové: John (1703–1791) a Charles (1707–1788) byli velmi ohromeni Moravskými bratry, což byli původně stoupenci české Jednoty bratrské, kteří procházeli silným útlakem ze strany katolické církve a díky hraběti Zinzendorfovi našli útočiště u hranic Čech a Německa v osadě Ochránov a odtud se poté vydávali na misijní cesty do

¹⁸ Encyklopedie CoJeCo (online), dostupné na: <http://www.cojeco.cz> [11.3.2010]

všech světových stran. Bratři John a Charles Wesleyovi se s nimi setkali na lodi při cestě do Ameriky, když se chystali na misií do anglických kolonií. Během plavby přes Atlantik jejich loď zastihla silná bouře. Moravští křesťané na palubě této lodi, čelící katastrofě se začali modlit a zpívat. Tato událost je zaznamenána v Johnově deníku. Jeho pozdější vliv na křesťanské chvalozpěvy byl významný. Sestavil „Kolekci žalmů a hymnů pro anglikánské shromáždění“ v roce 1737, později přeložil mnoho Moravských hymnů z německého jazyka a editoval mnoho písní. Jeho bratr Charles je znám jako básník a skladatel písní, připisuje se mu autorství více než 6000 písní. Jeho chvalozpěvy jsou jednoduše biblické a poetické, zdůrazňují wesleyánskou doktrínu o spasení a dokonalou svatost. Byly psány pro praktické účely k použití při setkáních. Je obecně známo, že jeho chvalozpěvy jsou více osobní a více intimní než díla Isaaca Wattse.

3.4.3 Evropa v 18. století

Evropané 18. století měli rozporuplný pohled na Boha. Jedni viděli Boha jako umělce a vesmír jako jeho mistrovský kousek. Jiní na něj pohlíželi jako na morální sílu.

Zatímco tyto idey zmenšovaly sílu křesťanské zvěsti, křesťanství samo bylo zaneprázdněné spory nad teologickým systémem a nedokázalo povstat a čelit těmto výzvám. Obecný úpadek náboženství pocítila i církevní hudba. Intelektuální výzkum lidské fyzické a emoční přirozenosti se stal více důležitým než lidský zájem o duchovní věci. Lidé se dívali na církve jako na tradiční instituci. Úzkoprsá teologie čelila vědeckému myšlení. Mnoho lidí věřilo v Boha, ale pouze velmi neosobním způsobem. Uznávali, že Bůh stvořil svět i jeho přírodní zákony, ale na druhou stranu nepřipustili, že by se angažoval v lidských záležitostech. Toto pojetí Boha nacházelo své vyjádření v mnoha hymnech a poezii každého dne. Protestantská duchovní hudba tohoto století zažívala velký úpadek.

3.4.4 Evropa v 19. století

„Původně se na přelomu 17. a 18. století označovalo v literatuře pojmem romantismus (z franc. romance) všechno to, co bylo pohádkové nebo fantastické. Zhruba od roku 1800 se romantismus stal označením pro literární a filosofické hnutí v Německu.“¹⁹

V mnoha oblastech tehdejšího života vítězila fantazie nad rozumem. Hudba směřovala k melodické i rytmické uvolněnosti a zvětšovala se mezera mezi hudbou světskou a duchovní. Skladatelé vážné hudby měli pouze malý zájem na skládání duchovní hudby. Odpor k sociálním normám a církevním a politickým autoritám a se stal velmi zřejmý. Touha vyjádřit hluboké filosofické ideje a zabývání se mystikou se stala mánií pro vybrané členy společnosti.

V Anglii a na celém Evropském kontinentu se v 19. století stalo velmi moderní používat instrumentální melodie (často hudbu od známých autorů).

V roce 1833 začalo v Anglii fungovat tzv. Oxfordské hnutí^{IX} a mělo značný vliv na církevní hudbu i na církevní záležitosti celkově. V tomto hnutí byl kladen důraz na jednoduchost, pořádek a krásu. Vedlejším produktem těchto zájmů byla pozornost věnována sborům a shromážděním. Vzrostlo užívání chlapeckých pěveckých sborů, byly založeny pěvecké sborové školy. Sboristé vystupovali v dlouhých róbách a to dodávalo zpěvu dostatečnou důstojnost.

3.5 Duchovní hudba v Americe

První osadníci Ameriky byli obyvatelé různých zemí a to znamenalo, že si sebou přinesli způsob uctívání, na jaký byli zvyklí. Zpívali s rázností a byli netrpěliví při pomalých a truchlivých písních. Oblíbený repertoár opět tvořily žalmy, jejichž předpokládané provádění probíhalo formou responsoriálního zpěvu, kdy předzpěvák četl, zpíval nebo odříkával jednotlivé fráze a shromáždění mu odpovídalo. Úloha předzpěváka nebyla vynálezem amerických kolonialistů. Již Afričané praktikovali podobný způsob zpěvu při bohoslužbách. Vzestup zájmu o hudební vedení vedlo k založení „pěveckých

¹⁹ KYNCL, J. *Od gregoriánského chorálu po současné zpěvní formy*, Český Těšín : Press-Pygmalion, 2004. s. 147

škol,“ ve kterých se učilo základním hudebním dovednostem a praktikovalo se čtení hudby z listu.

Ve státě Georgia a později i v Pensylvánii se usadili Moravané, kteří na tyto státy měli zásadní hudební vliv. Většina z nich byla výbornými hudebníky, velmi dobře vzdělanými ve svých oborech. Podporovali koncerty a festivaly pro vokální i instrumentální hudbu. Jejich nadšení a různorodost zájmů se odrážela i v jejich náboženství. Připravili chvalozpěvy v rodných jazycích amerických indiánů a sponzorovali mezinárodní zpěv (1745), při kterém se chvalozpěvy zpívaly ve třinácti jazycích najednou.

3.5.1 Gospelové písně

První setkání s gospelem probíhala na počátku 19. století v Kentucky. Zpěváci často neměli hudební vzdělání, a proto po technické stránce zpěv nedosahoval příliš vysoké úrovně, ale na druhou stranu byl vyvážen energičností a osobním zaujetím. Písně měly jednoduchou hudební i textovou strukturu a docházelo k vydání mnoha zpěvníků, kde bychom mohli i dnes najít několik tisíc gospelových písní.

Nejznámější stoupenec gospelu, **Ira D. Sankey** (1840-1908), zpěvák a skladatel písní, cestoval po celé Evropě i Americe s velkým kazatelem Dwight L. Moodym a udělal mnoho pro rozšíření popularity gospelových písní. Jeho písně byly zpívány ve všech koutech světa a zasévaly do lidských srdcí poselství o Boží lásce, které bylo tématem kazání D. L. Moodyho. Sám kazatel zastával názor, že lidé si mnoho myšlenek z kázání nezapamatují, ale když jim v hlavě utkví píseň s textem, který mluví o Boží lásce a mnoha dalších biblických pravdách, toto poselství zůstane někde hluboko v člověku a má moc měnit lidské životy.

Další jméno, které bychom mohli zmínit v souvislosti s gospelovou tvorbou, je **Fanny J. Crosby** (1820-1915), která napsala slova k více než 6000 písní. Mnoho z nich bylo přeloženo do jiných jazyků a hráno po celém světě. Přestože byla slepá, radovala se z toho, že může chválit Boha v písních. Svou první píseň napsala již ve svých osmi letech. Tato píseň vyjadřovala právě překonání zármutku nad vlastní nemohoucností vidět tento pozemský svět. Všechny její písně vyzařovaly radost, kterou v Bohu našla i přes svůj handicap.

3.6 Církevní hudba ve 20. století

Vynález gramofonu ke konci 19. století a následně ve dvacátém století vývoje nahrávacích zařízení a v reprodukci hudby, mělo obrovský dopad na službu hudby v církvi. Od vynálezu knihtisku to byl druhý vynález, který velmi podpořil šíření hudby po celém světě. Dvacáté století je převratné v mnoha ohledech. Dvě světové války zanechaly mnoho stop a trosek v lidech i mimo ně. Moderní člověk žije v technokratické společnosti. Je to generace rozčarování a depersonalizace, plná cynismu, sarkasmu a zoufalství. Současná hudba a také jiné umění vyjadřuje ducha tohoto věku. Experimentace se rozšiřuje a na hudebním vyjádření se to samozřejmě hodně odráží. Jistě nelze označit veškerou hudbu této doby jako depresivní a sarkastickou, protože se otvírají nové možnosti, nové zkušenosti a nové zdroje, ke kterým má každý velmi snadný přístup. Záleží tedy na každém jedinci, čím se nechá ovlivnit a jakým směrem se vydá.

Jako v každé době, církevní hudba je ovlivněna hudbou světskou. Duchovní písně by však stále měly vyjadřovat víru, naději a radost, která by měla být charakteristická pro křesťanství. Současní křesťané tedy čelí výzvě. Moderní užití tisku, nahrávek a videa atd...umožňuje větší hudební znalosti a porozumění; nabízejí nové, více efektivní metody evangelizace a misionářského dosahu.

4 Hudba Apoštolské církve od počátku 20. století dodnes

4.1 Hudba ve Spolku rozhodných křesťanů do vzniku AC

Ve Spolku rozhodných křesťanů, ze kterého Apoštolská církev vychází, se od počátku zpívalo z notového zápisu, dostupného ze zahraničních zpěvníků. Již v počátcích byl zpěv podpořen doprovodem na harmonium. Jelikož první vydání polského zpěvníku: „Spiewnik Pielgrzyma“, který našel v SRK velkou oblibu, a o němž budeme mluvit v následujícím oddíle, notový zápis neobsahovalo, hudebníci byli stále nuceni použít k naučení melodie zpěvníky německé, slovenské či ruské. Melodie písní byly totiž často přejímány a text překládán nebo napsán nový.

Z paměti z roku 1914 se dozvídáme o existenci pěveckého sboru a dechového orchestru v letničním hnutí. Údaje z roku 1917 už hovoří o dvou pěveckých sborech: smíšeném a mužském. V meziválečné době byly zakládány pěvecké sbory i v jiných církvích. Můžeme říci, že největší počet pěveckých sborů vznikl v oblasti Slezska a Polska ve městech: Český Těšín, Horní Suchá, Hrádek, Žukov a dalších. Členové orchestru pocházeli z různých sborů „Spolku rozhodných křesťanů“. První zkoušky probíhaly po domácnostech hudebníků, ale později se přesunuly do modliteben. Základním zdrojem repertoáru pro orchestr i pěvecké sbory byly zpěvníky: Harfa Sijónská, Nový evangelický zpěvník, ale i zpěvníky německé, slovenské a ruské. Sbor i orchestr vystupoval na bohoslužbách, výročních otevření modliteben, mládežnických sjezdech, dětských výletech, svatbách či pohřbech. Jako doklad můžeme uvést výňatek z kroniky mládeže z roku 1928 ze sjezdu mládeže.

„Setkání začalo písní. Po písni předstoupil bratr Jozef Brozda z Tyry, který se krátce pomodlil, přivítal všechny shromážděné a na začátek přečetl: 1. Petrova 3,12-15. Po něm sloužil bratr Karel Kaleta, který se vrátil k odzpívané písni. Ukázal nám, jak velmi důležitý je text právě odzpívané písně. A že každý z nás je povinen zamyslet se nad tím, jak velikou radost nám dává to, co svou smrtí na kříži učinil náš Pán Ježíš Kristus.“²⁰

V období 2. světové války byla činnost SRK zakázána, což vedlo i k ukončení činnosti všech fungujících hudebních těles. Přesto se křesťané scházeli ve svých domácnostech, kde se společně modlili a zpívali písně ze „Spiewniku Pielgrzyma“.

²⁰ BUBIK, Rudolf. *Historie Letničního hnutí : I. Autentické dokumenty*. Albrechtice : Křesťanský život, 2005. s. 210

Činnost pěveckých sborů a dechovky byla obnovena až po ukončení války. Ovšem generace zpěváků a hudebníků se přirozeně vyměnila. Lidé zestárlí, dospěli, a tak práce začínala opět nanovo. První záznamy jsou již z roku 1945, kdy se opět scházeli hudebníci dechového orchestru.

„V letech 1946–1951 byly ve Zlíně organizovány tzv. „biblické kurzy“, které sdružovaly Čechy, Moravany, Slováky a Poláky ze Slezska. Na těchto početných shromážděních (přibližně 10 000 účastníků) vystupoval orchestr a pěvecký sbor SRK. Bylo to období krátké, ale krásné spolupráce se sborem i orchestrem „Křesťanského společenství“ při evangelickém kostele. Dirigentem orchestru „Křesťanského společenství“ byl Kotas z Českého Těšína a pěvecký sbor vedl Karol Hlaviczka.“²¹

Problémy nastaly tehdy, když byl v roce 1948 vyvíjen tlak komunistickými funkcionáři na zrušení SRK. Jediná možnost, jak spolek zachránit, byla připojit se k jiné již existující církvi. SRK se tedy nakonec připojil k Jednotě československé, čímž se ovšem přetrhla spolupráce s „Křesťanským společenstvím“. Orchester a sbory přesto fungovaly i nadále. Pro představu o tom, jak práce pokračovala dál, si přečteme následující úryvek, který reflektuje situaci na východ od Prahy v 50. letech 20. století:

„V padesátých letech mládež jezdila také na sborové dny do Kutné Hory, kde bývala vřelá atmosféra. Později tam pravidelně jezdili úvalští zpěváci nacvičovat a také sloužit ve spojeném smíšeném sboru, který tvořili zpěváci z Kutné Hory, Kolína a Úval. Sbor míval asi 60 zpěváků. Tento sbor řídil bratr Miloš Eliáš, který se s rodinou přistěhoval do Úval. Bratr Eliáš byl nadaný hudebník a komponista. Sbor zpíval jím složené nebo upravené písně. Pro smíšený sbor upravil i Dvořákovy Biblické písně, které byly při mnohých příležitostech interpretovány. Jeho doprovod společného zpěvu při shromáždění byl přesný a radostný.“²²

Na přelomu 50. a 60. let vznikl na území Slezska druhý dechový orchestr. Jeho zkoušky a vystoupení probíhaly v Něborech a v Žukově. Po roce 1966 většina jeho členů emigrovala do Polska, tím se tedy přesunula i jeho činnost, ale fungoval s menšími či většími přestávkami až do roku 1981. Za svého fungování čítal orchestr asi 20 členů s nástrojovým obsazením: klarinety, trubky, lesní rohy, tuba, činely a buben. Hudebníci se na nástroje učili s pomocí dirigenta či učebnic. Jejich povinností bylo cvičit daný repertoár doma, aby se stále zdokonalovali v používání nástroje. Repertoár tvořily písně z Československa – převážně úpravy písní ze „Spiwnika Pielgrzyma“. I když nebyla hudební úroveň orchestru příliš vysoká, díky němu vzrostl zájem o hudbu i o znalost not.

²¹ ŚLIWKA, M. *Charakterystyka i specyfika Muzyki Religijnej Ewangelicznej Wspólnoty Zielonoświatkowej*, Diplomová práce. Akademia Muzyczna. Krakow, 1992. s. 18 (volný překlad)

²² BUBIK, R. *Historie Letničního hnutí : I. Autentické dokumenty*. Albrechtice : Křesťanský život, 2005. s. 248

K rozpadu orchestru došlo zřejmě kvůli nedostatku času a větších nároků jeho posluchačů. Starší členové také rezignovali na základě poptávky po jiném hudebním žánru, který jim nebyl blízký.

Pěvecké sbory, které fungovaly v SRK a později i v AC, se později také rozpadly (poslední z nich někdy v devadesátých letech.) Do této doby bylo jejich vystoupení na bohoslužbách, svatbách či jiných příležitostech vždy velmi žádané. Většina z nich byly smíšené pěvecké sbory, které měly na svém repertoáru převážně chorály (ve Slezsku často v polštině) nebo české a slovenské duchovní písně. Všechny byly psány ve čtyřhlasé úpravě. Povětšinou byl repertoár prováděn a capella – na některých místech bylo nemyslitelné, aby se kombinovala hudba vokální s instrumentálním doprovodem (hlavně v tradičnějších kruzích), na jiných byl jen problém sehnat schopného korepetitora. Když odezněl nesouhlas s prováděním sborového zpěvu s nástrojovým doprovodem, sbory vystupovaly s klavírem, houslemi či akordeonem. Přestože byly dostupné notové party rozepsané pro čtyřhlas, každý sbormistr se musel přizpůsobit zdatnosti svých zpěváků. Mnoho z nich noty neumělo, ale s trpělivostí chodili na zkoušky a byli schopni každou neděli vystoupit se dvěma až třemi písněmi v rámci bohoslužby. Od počátku SRK se téměř v každém sboru vytvořilo pěvecké těleso, ale v průběhu let mnoho členů SRK přešlo do Církve Bratrské a z toho důvodu i některé pěvecké sbory změnilы svého zřizovatele. Jiný důvod byla přirozená změna repertoáru, která mohla nastat díky pádu komunistického režimu. Začaly se zpívat písně stylu worship, které zněly v zahraničí, již většinou nebyly prováděny sborově a lidé toužili po změně, která se tedy odrazila na přirozeném zániku téměř všech pěveckých sborů tehdy už AC. Tím, že církev přestala být potírána a otevřely se jí nové možnosti, začala řešit jiné věci. Hudební oblast AC tehdy prošla velikou změnou.

4.2 Hudba v AC od založení do dnešní doby

Jak jsem již zmínila, v době, kdy bylo povoleno ustanovení AC, pomalu uhasínala hudební aktivita pěveckých sborů, protože s pádem komunistického režimu se otevřely nové možnosti a i „moderní“ způsoby hudebního vyjadřování. Některé pěvecké sbory ukončily svou činnost také proto, že starší členové, kteří znali staré chvalozpěvy, pomalu dosluhovali a mladá generace toužila po něčem novém. Církev začala být mnohem více otevřená směrem ven k lidem a i z těchto důvodů bylo třeba, aby hudební produkce dosahovala lepší kvality. AC se začala více angažovat na ulicích, kde pořádala různé evangelizační^x akce, při kterých měla hudba své místo. Proto, aby mohlo být osloveno co nejvíce lidí najednou, bylo nutné mluvit a zpívat s ozvučením. Technika se dostala i na bohoslužby a i zde se ukázalo jako vhodné, aby na mikrofony zpívali zkušenější zpěváci a byli schopni vést v písních ostatní členy. Pomalu, ale stále více, se rozšiřovala škála hudebních nástrojů, které se při bohoslužbě používaly. Vznikaly hudební skupiny, které sice neměly profesionální ambice, ale zpívaly a hrály s nadšením, radostí a úctou před Bohem. Počet lidí ve skupině závisel na množství hudebně nadaných jedinců v daném sboru. Mezi nejčastěji používané hudební nástroje patřily: kytara, klavír – později elektrické piano, různé dechové nástroje (zobcové flétny), baskytara (popř. kontrabas) a někde dokonce i bicí, ke kterým měla často výhrady starší generace. Tam, kde sbory AC teprve vznikaly, právě díky pouličním evangelizacím, jezdili vypomáhat křesťané ze sborů již fungujících, mimo jiné i hudebníci. Tyto akce velmi přispívaly k obohacování repertoáru v jednotlivých sborech.

Hudebníků AC, kteří znali noty a aktivně je používali, nebylo mnoho, a proto se upustilo od notových záznamů vícehlasých úprav, které používaly hlavně pěvecké sbory. Vícehlasý notový zápis se nahradil zápisem jednohlasé melodie s akordickými značkami. Pro kytaristy byl tento záznam mnohem jednodušší, protože písně neměly příliš složitou strukturu a akordy se často opakovaly. Některé zpěvníky dokonce obsahovaly pouze text, protože melodie byly obecně známé. Nejrozšířenější písně se potom sbíraly do zpěvníků nových, které byly vydány vesměs pro vnitřní potřebu církve (např. Zpívejme Pánu). Zdroj zpívaných písní se neomezoval jen na AC, ale inspirace přicházela i z jiných denominací (např. Církev Bratrská, později Voda života – dnes Slovo života, Křesťanské společenství a další). Nikdy nešlo o to, zda autor dané písně pochází přímo z AC, ale

hlavní bylo poselství obsažené v písni. Pokud vycházelo z Bible či vyjadřovalo lidské postoje uctívání Boha, nebyl problém píseň zařadit při bohoslužbě.

Tato situace přetrvává v AC dodnes. Stále vznikají nové hudební skupiny, jejichž záměrem je hudbou oslavit Boha a vzdát mu chválu. Styl hudebních skupin závisí na schopnostech a zájmech daných hudebníků. Na bohoslužbách znějí staré písně v nových úpravách, ale i písně nové od českých či zahraničních autorů.

90. léta tedy přinesla zlom do způsobu provozování hudby při bohoslužbě AC, ale i do výběru repertoáru. Písni od českých autorů nebylo mnoho, proto se většinou překládaly ty zahraniční. Texty ovšem většinou nepřekládali profesionálové, ale lidé bez předchozích zkušeností, a proto mnohdy někdy z důvodu zachování myšlenky z originálního znění textu, docházelo k např. k prodlužování slov, která jsou v češtině krátká, nebo naopak ke zkracování těch dlouhých. Zpívaný text potom nezasvěcenému posluchači mohl znít poněkud krkolomně či zvláště, ale samozřejmě tomu tak nebylo u všech písni. V kapitole Zpěvníky a konkrétní písně si vše ukážeme na konkrétních příkladech.

4.3 Používané zpěvníky a repertoár provozovaný v Apoštolské církvi

Než začneme hovořit o konkrétních písních současné doby a zpěvnících, ve kterých je můžeme nalézt, nesmíme opomenout písně a kancionály, které velmi ovlivnily církev v průběhu historie. Charles a John Wesley, Ira D. Sankey či Fanny J. Crosby a mnozí další měli velký vliv na repertoár zpívaný v evangelických či protestantských církvích. Uvedeme si příklady konkrétních písni a přiblížíme motivaci autorů tyto písně skládat.

Prvním kancionálem v českém jazyce se stalo dílo Jiřího Třanovského (1592–1637), vydané v roce 1636 s názvem *Cithara Sanctorum* neboli „*Písně duchovní a staré i nové, kterýchž církev křesťanská při výročních slavnostech a památkách, jakož i ve všelikých potřebách svých obecných i obzvláštních s mnohým prospěchem užívá*“²³

Dílo obsahovalo pouze texty, notové zápisy byly k dispozici pouze varhaníkům. Jiří Třanovský, zvaný slovanským Lutherem, se narodil na území slezského těšínska, kde spolu působily vlivy polské, moravské, slovenské, německé a české kultury. Všechny tyto

²³ SPRATEK, D. *Služebníci slova Božího : v krajině pod horami*. Český Těšín : Křesťanské společenství Příbram. 2005. s. 14

národy měly na Třanovského velký umělecký dopad. Byl velmi talentovaným zpěvákem, kazatelem a učitelem, který po studiích na teologické škole ve Wittenbergu vystřídal mnoho pracovních míst v různých českých, moravských, polských i slovenských městech. Kancionál *Cithara Sanctorum* byl vydán na Slovensku v Liptovském Mikuláši, kde Třanovský žil do konce svého života.

„Kancionál obsahoval text i nápěv 412 písní, z nichž přes 150 přeložil nebo složil sám Třanovský. Kvality Cithary je možno nalézt kromě duchovní hloubky textů i v básnických obrazech, ozdobných tropech, rytmu, rýmech a v ryzí češtině, jež posilovala národní vědomí lidu. Obliba Cithary sanctorum byla mimořádná: ještě v 17. století vyšla desetkrát, do poloviny 20. století pak ve více než 140 vydáních, z nichž dvě byla vytištěna v USA, přičemž byla rozšiřována o další a další písně. Jiří Třanovský vycházel při sestavování zpěvníku vždy a bezvýjimečně z Písma svatého a jeho výkladu podle Augsburského vyznání, proto byl jeho kancionál nejen dílem uměleckých kvalit, ale plnil i roli biblické dějepravy i luterského vyznání.“²⁴

Jeho osobní přínos pro tento kancionál představuje 93 vlastních písní, 10 písní přeložených z latiny, 58 písní přeložených z němčiny. Autorem 29 písní je Martin Luther, zbytek písní pochází z různých slovanských zdrojů.

„Kancionál obsahuje 768 stran a skládá se ze tří částí:

- 1. Předmluvy autora ze dne 1. prosince 1635; erraty a pochvalné verše*
- 2. Sbírku písní (360 písní a 42 hymnů, žalmů a antifon^{XI})*
- 3. Závěrečných poznámek na téma povinností kostelního kantora²⁵*

V mnoha slovenských farnostech, ale i v Maďarsku, Bulharsku, Rakousku, Rumunsku či Severní a Jižní Americe byla *Cithara Sanctorum* používána až do druhé poloviny 19. století. V těšínském Slezsku bylo toto dílo hojně rozšířené až do konce 19. století, poté její přední postavení nahradily kancionály nové. Nejdéle se zpěvník udržel v Polsku, a to až do roku 1922. Přestože se tedy upustilo od jejího používání, některé písně se zařadily do kancionálů novějších a i nadále se upravovaly pro soudobou církev, řada z nich byla přeložena do polštiny, maďarštiny či polštiny, jiné se dostaly do celonárodního povědomí (např. koleda *Čas radosti veselosti*).

Jeden z dalších zpěvníků, který velmi oživil církevní hudbu na počátku 20. století, nesl název *Siónská harfa*. Byl vydán v Těšíně v roce 1906 a rozšířil se hlavně v Polsku, ale

²⁴ SPRATEK, D. *Služebníci slova Božího : v krajině pod horami*. Český Těšín : Křesťanské společenství Příbram. 2005. str. 14

²⁵ ŚLIWKA, M. *Charakterystyka i specyfika Muzyki Religijnej Ewangelicznej Wspólnoty Zielonoświatkowej*, Diplomová práce. Akademia Muzyczna. Krakow, 1992. s. 28 (volný překlad)

z části i v Čechách v pohraničních oblastech. Zpěvník nejprve zahrnoval pouze texty, později byl doplněn i notový zápis. Publikované písně byly převážně překlady z německých zpěvníků Reichsharfe, Rettungsjubel nebo ze slovenských Siónských písní či kancionálu Cithara Sanctorum. V textovém vydání Siónské Harfy je u většiny písní vždy uvedena zkratka jiného zpěvníku, ve kterém je možné najít zápis jejich melodie. Siónskou Harfu z počátku používal i SRK a od roku 1919 ji doplnil, později víceméně nahradil, polský Spiewnik Pielgrzyma [Zpěvník Poutníka]. (Příloha 1 a 2)

„Písně v tomto prvním zpěvníku, stejně jako i v pozdějších, pocházely částečně z jiných, dřívějších polských zpěvníků, především z „Harfy Siónské“, vydané „Křesťanským společenstvím“, působícím při evangelické církvi a. v., nebo z „Kancionálu“ stejné církve, částečně překlady německých, takových jako „Reichsharfe“, „Pfingstjubel“, „Reichslieder“, „Rettungsjubel“ a jiných, ze slovenského zpěvníku „Piesne Sionské“, z ruských „Piesni Strannika“ a „gusli“, kromě toho z několika zpěvníků českých a v pozdější době (po 2. světové válce) ze zpěvníků anglických. Je jasné, že se nepřekládalo všechno, ale pouze písně nejhodnotnější. Vytvořil se tím zvláštní filtr, díky kterému se zásoba písní ve sborech „Spolku“ stávala postupně pokladnicí nejčestnějších perel evangelické hudby všech zemí a všech dob.“²⁶

Následovala další dvě vydání zpěvníku s různými úpravami a vyřazením písní, které se moc nezpívaly, byly špatně přeloženy nebo neodrážely soudobou duchovní potřebu. Stále existovala pouze jeho textová podoba s odkazy na zápis melodie v jiných zpěvnících. Hned po druhé světové válce vyvstala potřeba doplnit stávající repertoár o nové písně, které mezi lidmi kolovaly a nebyly nikde zaznamenány. Vznikalo také mnoho pěveckých sborů, které by uvítaly notové zápisy písní ve sborových úpravách. Za tímto účelem byl tedy vytvořen kolektiv odborníků i laiků s hudebními a textařskými zkušenostmi.

„Nejvíce pozornosti bylo věnováno textům písní po stránce duchovní i jazykové, redigovali je na místě podle nejrůznějších zdrojů (mnohé zpěvníky polské a zpěvníky cizojazyčné), snažili se zachovat autorovy myšlenky.“²⁷

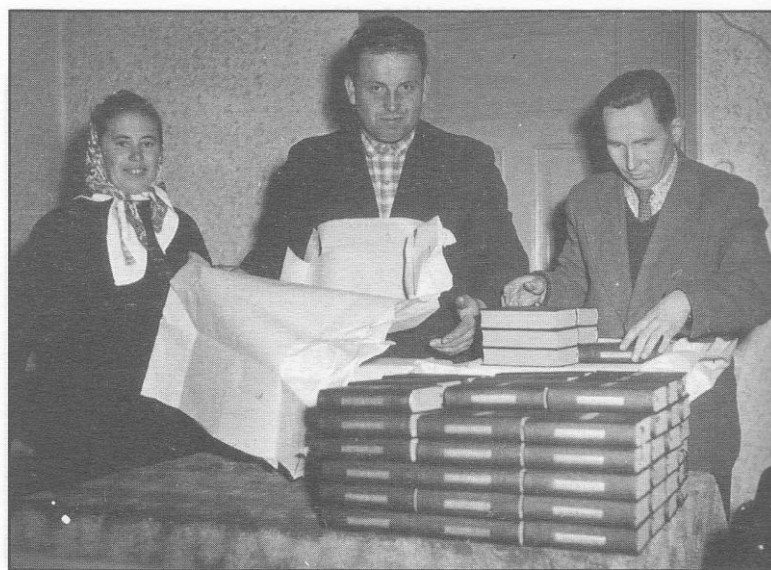
Práce na zpěvníku se protáhla na 12 let, od roku 1946 do 1958, a to nejen kvůli textovým či notovým korekturám, ale především kvůli zhoršování politické situace, protože nástup komunismu v Československu bránil jakýmkoliv náboženským projevům ve společnosti. Samotný SRK byl zlikvidován a stal se součástí Jednoty československé. Naděje na jeho vydání byla mizivá, přesto přípravné práce neustávaly. V červnu 1958 byl

²⁶ BUBIK, R. *Historie Letničního hnutí : III. Autentické dokumenty*. Český Těšín : Křesťanský život. 2006. s. 42

²⁷ BUBIK, R. *Historie Letničního hnutí : III. Autentické dokumenty*. Český Těšín : Křesťanský život. 2006 s. 43

zpěvník hotov a bylo jen třeba dostat povolení k jeho tisku. Cenzura ovšem požadovala značné textové úpravy v mnoha písních, které církev nebyla ochotná přijmout. Nastalo období modliteb a korespondence s úřady, kde nakonec hrály velkou roli několikatisícové objednávky zpěvníku ze západních církví. Úřady neměly jinou možnost, než jeho vydání povolit. Koncem roku 1959 tedy došlo k jeho vytisknutí (Obrázek 1) a následné distribuce nejen do českých církví, ale i do zahraničí.

Obrázek 1

První „Śpiewnik pielgrzymy“

„V době, kdy se začal zpěvník používat, byla jeho úroveň a kvalita jedinečná. Neexistoval jemu rovný zpěvník v evangelickém prostředí ani v Čechách, ani na Slovensku, ani v Polsku. V Polsku na dlouhá léta obsadil vedoucí pozici v této kategorii, a výrazně tak přispíval k růstu úrovně církevní hudby v evangelikálním prostředí. Časem se mnohé písně ze „Śpiewnika Pielgrzymy“ staly součástí jiných zpěvníků různých polských evangelických uskupení. Díky notám pro čtyři hlasy mohly zpěvník hojně využívat kvarteta, soubory a pěvecké sbory.“²⁸

Po několika letech následovalo vydání páté – v nezměněné podobě s dodanou druhou částí, která zahrnovala nové písně, ovšem opět už jen s textovým záznamem. Dodnes je

²⁸ BUBIK, R. *Historie Letničního hnutí : III. Autentické dokumenty*. Český Těšín : Křesťanský život. 2006. s. 46

tento zpěvník používán v některých sborech v Polsku, v České republice dnes jeho písně zaznívají pouze ojediněle a to jen v pohraničních oblastech.²⁹

Písně ve Spiewniku Pielgrzymia jsou uspořádány podle obsahu, funkce a účelu. Jejich konkrétní výběr potom závisí na tématu kázání, příležitosti, ke které jsou vybírány (svatba, pohřeb, slavnostní bohoslužba...) Řazení vypadá takto: (volně přeloženo z polštiny do češtiny)

I. TROJEDINÝ BŮH

1. Chvála a díkuvzdání	1 – 26
2. Advent a Ježíšovo narození	27 – 47
3. Smrt, zmrtvýchvstání a nanebevstoupení Ježíše	48 – 70
4. Duch svatý	71 – 88
5. Láska Páně	89 – 100
6. Dílo smíření	101 - 120

II. CESTA KE SPASENÍ

7. Navrácení se k Ježíši	121 - 176
8. Probuzení a pokání	177 - 197
9. Vydání se Pánu	198 - 221
10. Obnovení	222 - 252
11. Posvěcení	253 - 292
12. Pokoj a radost	293 - 319

²⁹ Více informací možno nalézt v: BUBIK, R. *Historie Letničního hnutí : III. Autentické dokumenty*, Český Těšín : Křesťanský život. 2006. s. 41-48

III. ŽIVOT KŘESŤANA

13. Obecenství s Ježíšem	320 - 369
14. Naděje v Pánu	370 - 430
15. Následování Ježíše	431 – 471
16. Práce v Božích službách	472 - 506
17. Válka víry a vítězství	507 - 539
18. Příchod Páně	540 - 589

IV. SPOLEČENSTVÍ SVATÝCH

19. Křest a Večeře Páně	590 - 595
20. Shromáždění věřících	596 - 623
21. Pro mládež	624 - 639
22. Svatba	640 - 647
23. Pohřeb	648 - 658
24. Čas dne a roku	659 – 673

Výběr zařazených písní není omezen jen na díla soudobých autorů, nalezneme zde písně z dob Martina Luthera (Píseň č. 536: Obrázek 2) a reformace, až po tvorbu autorů 20. století. Některé zastoupené autory bychom mohli zařadit mezi obecně známá jména hudební historie, ale figurují zde také skladatelé, o kterých nemáme příliš mnoho informací. Mezi ty známější patří např. J. S. Bach, W. A. Mozart, Ph. E. Bach; J. Haydn.

Nutno také dodat, že většina písní má často autory dva – pisatel textu a melodie se často liší. Pro lepší orientaci je to ve zpěvníku označeno tak, že autor melodie je uveden v pravém horním rohu a pisatel textu v pravém spodním rohu. Nejčastěji zmiňovanou autorkou textu je nevidomá zpěvačka a skladatelka Fanny J. Crosby, které je připisováno minimálně 10 písní. (píseň č. 113: Obrázek 3)

Obrázek 2

536 Warownym grodem *M. Luther*

1. { Warownym grodem jest nasz Bóg, O-rę-żem nam i zbro-ją!
On nas wybawia z wszelkich trwóg, Co nas tu nie-po-ko - - ją.
2. { My zle-go nie zdo-la-my zmóc, Wnet zginąć by nam trze-ba,
Lecz walczy za nas chrobry Wódz, Sam Bóg Go zesłał z nie - ba.

1. Sta-ry, chy - try wróg Czy-ha, by nas zmógł, Moc i zło-ści
2. Kto On? - py - tasz się? - Je - zus On się zwie, Pan Bóg Sa-ba-

1. rój On na nas wiedzie w bój; Na zic - mi któż mu spro - sta?
2. ot; On zle-go strzaska grot; In - ne - go nie masz Bo - ga.

3. Choć diablów pelen byłby świat, Co polknąć by nas chcieli,
My nie boimy się ich zrad,
Będziemy triumf mieli.
Książę ziemi tej
W całej złości swej
Nie poradzi nam,
Bo już skazany sam
I Słowo go powali.

4. Niech Bożych słów nie tyka wróg!
Wziąć sobie ich nie damy;
Duch Boży z nami, z nami Bóg
Z wszechmocy Swej darami!
Choć pozbawią źli
Zony, dzieci, czci,
Chytra grabież ta
Zysk lichy wrogom da;
Królestwo naszym będzie.

41* 643 *M. Luther*

Překlad písně najdeme v části: Přílohy (Příloha 3)

Obrázek 3

113 O, mow mi, mow o Jezusie
Umiarkowanie p

1. (1-4.) O, mow mi, mow o Je - zu - sie, Slu - chač tej wie - ci bym
 2. Mow, jak podstepnic, a mi - le Ku - sil na pus - czy Go
 3. Mow, jak na wzgórzu Gol - go - ty Sko - nal na krzy - zu wsród

1. (1-4.) chcial; Wpisz ja w me ser - ce i w du - szę!
 2. wróg I ja - ko w Bo - zej On si - le
 3. ran I jak z gro - bo - wcy Swej gro - ty

Koniec. mf

1. (1-4.) Pragnę i ja w Nim mieč dzial. Mow o tej wie - ci, co
 2. Wszystkie za - sadz - ki zle zmogl. Mow mi o la - tach cier -
 3. Po - wstal zwy - cieš - ko nasz Pan. O - pisz te mi - lošć bez

1. brzma - la Nad Be - tle - je - mem i nam:
 2. pie - nia, Po - tu i krwi mnoštwie strug;
 3. mia - ry, Któ - ra wsród cier - pień i mąk

1. „Bo - gu na nic - bic bądź chwa - la,
 2. O tym, jak zno - sil zel - ze - nia,
 3. Grzesz - nych zwol - ni - la od ka - ry,

Powtórzyć od pocz. po Koniec.

1. Po - kój na zie - mi bądź wam!"
 2. Gla - dząc na krzy - zu mój dług.
 3. Wie - dzie do Oj - ca ich rąk.

4. Mow mi o tym przyrzeczeniu,
 Które Pan uczniom Swym dal,
 Mow mi, jak w ich zgromadzeniu
 Cud ten naprawdę się stal.
 Mow, jak On ochrzcił wspaniale
 Duchem i ogniem ten zbór
 I jak ku Jego tam chwale
 Nowych języków brzmial chór.
 O, mow mi, mow itd.

5. Ciebie prosimy, o Chryste,
 Przez Twe cierpienia i trud;
 Stworzyć racz serca nam czyste,
 Stwórz poświęcony Ci lud.
 Ochrzej nas ogniem i Duchem
 Mocą przelanej Twej krwi,
 Niechaj za Jego podmuchem
 Serce i język Cię czci.
 Ciebie prosimy itd.

152 153

F. J. Crosby

Překlad písně najdeme v části: Přílohy (Příloha 4)

Tento zpěvník se nejvíce používal v pohraničních oblastech, kde polština pro české občany nebyla problémem. V oblastech, kde se polsky nemluvalo, se obvykle používaly zpěvníky jiné. Mnoho z nich nemohlo být oficiálně vydáno, proto vycházely jen pro účely konkrétních sborů či menších skupinek lidí. Používaly se však i zpěvníky jiných církví např. zpěvník *Písně bratrské* (Příloha 5), který vydala Bratrská jednota baptistů, a kde bychom opět našli široké spektrum repertoáru duchovní hudby od 16. až po 20. století.

...probuzené národnostní vědomí českých a slovenských sborům žádalo písně, které by navazovaly na slavnou duchovní tradici našich předků a oživovaly ji. Při jeho vydávání chtěli bratři spolupracovat s československým bratrstvem zahraničí a do zpěvníku zařadit písně, které jsou duchovním majetkem mezidenominačním a mezinárodním. Tak vznikly v roce 1923 „Bratrské písně“. Byl to zpěvník na svou dobu pozoruhodně duchovní i umělecké úrovně a přijímali jej vděčně i v jiných církvích.³⁰

³⁰ Převzato z úvodníku ke zpěvníku *Bratrské písně*

Na vydání tohoto zpěvníku samozřejmě pracovalo mnoho lidí, kteří stejně jako u Spiewnika Pielgrzima upravovali písně podle určitých kritérií.

Komise klasifikovala písně i z dalších hledisek, především podle jejich obsahu a podle literární a hudební hodnoty. Písně, které nevyhovovaly – byť i byly ve sborech oblíbeny – vyřadila, jiné upravila, a to hlavně po stránce rytmické. Při tom dbala, aby písně neztratily svůj původní charakter. Některé potřebovaly novou harmonizaci. Byly vyhledávány, překládány a tvořeny písně nové, zvláště pak s takovou tematikou, která byla slabě zastoupena.³¹

Rozdělení písní je tematicky členěno do různých skupin, aby bylo při výběru hned jasné, jakým tématem se píseň zabývá. Jako ukázkou, můžeme uvést píseň, ke které složil melodii zpěvák a skladatel Ira D. Sankey, patřící do části s názvem Cesta Spasení – Probuzení a pokání (Obrázek 4). Je to vroucí prosba člověka k Bohu, aby vždy mohl žít s vědomím Boží blízkosti a porozumění.

Další ze zpěvníků, který byl hojně používán již ve vzniklé AC, byly *Duchovní Písně* (Příloha č. 4 a 5). Jak můžeme vidět na fotografii v příloze 5, zpěvník obsahoval pouze textovou složku písní. Pokud byla určitá píseň obsažena v jiném zpěvníku s notovým záznamem, Duchovní Písně na něj odkazují zkratkou v pravém horním rohu. Např. zde můžeme nalézt odkazy na již zmiňovaný zpěvník Bratrské písně – zkratka BP (Obrázek 5 a 6). Písně jsou opět rozděleny do různých tematických okruhů: Chvalozpěvy (1–48), Narození Spasitele (49–67), Život a práce Pána Ježíše Krista (68–76), Ukřižování a zmrtvýchvstání (77–97), Soslání Ducha svatého (98–121), Pozvání k Pánu Ježíši (122–192), Obrácení a znovuzrození (193–251), Vděčnost za spasení (252–341), Křest vodou (342–349), Večeře Páně (350–356), Následování Krista (357–419), Volání k práci (420–443), Boje, zkoušky a vítězství ve víře (444–483), Druhý příchod (484–503), Nebeský domov (504–539), Svatební (540–550), Rodiče a děti (551–568), Modlitební shromáždění (569–611), Ráno a večer (612–623), Starý a nový rok (624–634), Poděkování za úrodu (635–643), Začátek s konec shromáždění (644–714), Rozloučení a věčný život (715–726). Samostatně odděluje tzv. sborečky, což je osmnáct velmi krátkých písní, které se vždy prováděly ve větším počtu zpěváků. Tím, že neobsahovaly moc textu, bylo velmi snadné si je zapamatovat, a proto byly velmi oblíbené ať už na bohoslužbách či jiných společných akcích.

³¹ Převzato z úvodníku ke zpěvníku *Bratrské písně*

Jezu, ve svém slitování

206

A. Starbright, Volně přel. M. Rafajová

Ira D. Sankey

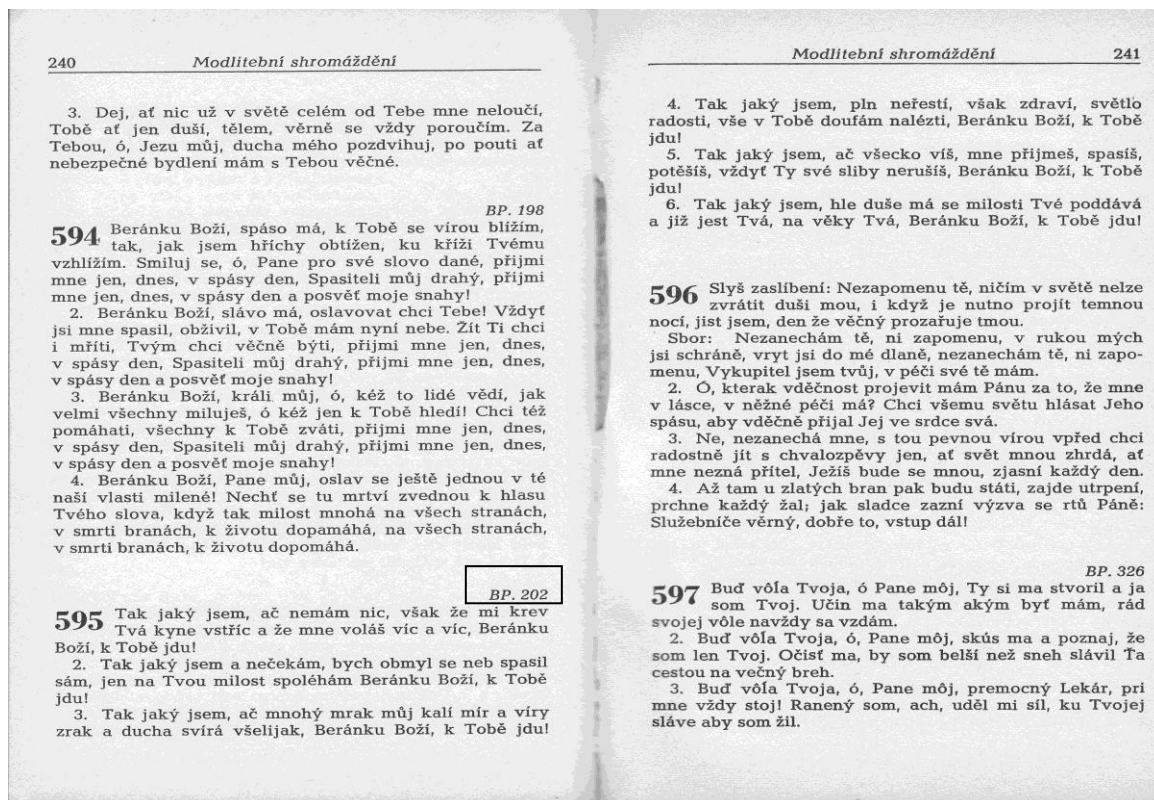
1. Je - zu ve svém sli - to - vá - ní po - přež slu - chu pros - bám mým!
 2. Ja - ko dů - vě - ři - vě - dí - tě s Te - bou pů - jdu svě - tem tím,
 3. A když v neschůdnou a temnou ces - tu vůs - tí čas - ná pouť,

Zlav mne vie - ho, co mi brá - ní ce - le Tvým být v usti - uc - tvím.
 ru - ka pev - ně u - cho - pí Tě, ni - kdy se Tě ne - spus - tím,
 svět - lo lás - ky Tvé buď se mnou, roz - lej v tmu svůj zář - ný proud.

Ni - kde ne - ní spo - mo - že - ní, Tvá jen moc muj ži - vot změní.
 U Tvých no - hou po - moc hledám, od nich od - trh - nout se ne - dám.
 V To - bě ve tmách po - moc hledám, v To - bě ko - nec všem je bě - dám.

K vroucím prosbám mým se znej, ob - myj mne, svůj po - koj dej!
 K vroucím prosbám mým se znej, sí - lu no - vě žití mi dej!
 K vroucím prosbám mým se znej, v svě - le - svém mi ži - tí dej!

Obrázek 5

Obrázek 6

202 Tak, jaký jsem

Ch. Elliotová. Přel. J. Stranský W. B. Bradbury

1. Tak ja - ký jsem, ač ne - mám nic, však že mi krev Tvá ky - ne vstříc a
 2. Tak ja - ký jsem a ne - če - kám, bych ob - myl se neb spasil sám, jen
 3. Tak ja - ký jsem, ač mnohý mrak můj ka - lí mír a ví - ry zrak a
 4. Tak ja - ký jsem, pln ne - řes - tí, však zdraví, svět - lo ra - dos - ti, vše
 5. Tak ja - ký jsem, ač všechno víš, mne přijmeš, spa - síš, po - tě - šíš, vždyť
 6. Tak ja - ký jsem, hle, du - še má se mi - los - ti Tvé poddá - vá a

že mne vo - lás víc a víc, Be - rán - ku Bo - ží, k To - bě jdu!
 na Tvou mi - lost spo - lé - hám, Be - rán - ku Bo - ží k To - bě jdu!
 du - cha sví - rá vše - li - jak, Be - rán - ku Bo - ží k To - bě jdu!
 v To - bě doufám na - léz - ti, Be - rán - ku Bo - ží k To - bě jdu!
 Ty své sli - by ne - ru - šíš, Be - rán - ku Bo - ží k To - bě jdu!
 již jest Tvá, na vě - ky Tvá, Be - rán - ku Bo - ží k To - bě jdu!

Zpěvníků s duchovními písněmi, které vznikaly později a v jiných církvích bylo jistě mnohem více, ale jeden z prvních, které vydala Apoštolská církev, se jmenoval *Zpívejme Pánu* (Příloha 8). Na jeho vydání pracovali věřící z AC Brno v 90. letech 20. století. Obsahuje písně zapsané pomocí jednoduché melodické linky a texty s doplněnými akordickými značkami vhodné pro kytaristy i klavíristy. Úpravy písní byly potom závislé na zdatnosti jejich provozovatelů – ať už vícehlasé úpravy či zařazení různých hudebních nástrojů. Do zpěvníku byly zařazeny písně českých i zahraničních autorů, bohužel v něm ale nebyla uvedena jejich jména, ani jména překladatelů. Tento aspekt dnes můžeme vnímat jako nevýhodu, protože se těchto jmen již těžko dopátráme. Opět uvádíme pro ukázkou jednu píseň, tentokrát i s krátkou hudební ukázkou na přiloženém CD. (Obrázek 7, Hudební ukáзка 1). Hudební ukáзка byla nahrána v roce 1992 hudební skupinou 1. sboru Apoštolské církve v Praze na kazetu s názvem: *Chválím svého Pána*. Tato nahrávka obsahuje mnoho písní ze zpěvníku *Zpívejme Pánu*, některé přeložené písně a několik autorských. V přílohách najdeme obrázek obalu (dnes již CD) se seznamem nahraných písní (Příloha 10). Jako doklad toho, že se některé písně z tohoto zpěvníku zpívají dodnes, si uvedeme ještě jednu ukázkou – píseň *Ty jsi má skála* (Obrázek 8, Hudební ukáзка 2), v provedení hudební skupiny Groom's friends. Píseň je upravena pro vkus dnešních posluchačů a získala mírný jazzový nádech.

Obrázek 7

3. BOŽÍ LÁSKA JE JAKO SLUNCE

The image shows a musical score for the hymn "Boží láska je jako slunce". It consists of four staves of music in treble clef, 4/4 time. The melody is simple and uses a mix of eighth and quarter notes. Chords are indicated by letters above the notes. The lyrics are in Czech and are provided for four different verses.

a *E* *a* *E* *a* *E* *a* *E7*

R: Boží láska je jako slunce, ta je vždycky všude přítomná.

F *G* *C* *E7* *F* *G* *C* *E7*

1. O - te - vři své srđ - ce, vem si jí kolik chceš.

2. Nikdy mrak nezastíní tu lásku, kterou má Bůh k nám.

3. Dej tuto lásku dá - le, také tomu, který nechce tě mít rád.

4. Změnit může i te - be, když svolíš ještě dnes.

Obrázek 8

112. TY JSI MÁ SKÁLA

Ty jsi má ská-la a mé spa-se-ní, v Tobě nový život
mám. Jsi ce-sta má, Ty jsi mou na - dě - jí,
Pa-ne, dnes k To- bě vo-lám. To- bě ná-le-žím, To-
bě vě-řím, Tvoje láska pře-má - há, v době trápení Tys
při mně stál, chci, Pa-ne, s Tebou jít dál.

Druhý díl zpěvníku *Zpívejme Pánu* (Příloha 9) na ten první plynule navázal nejen grafickou úpravou obálky, ale i zpracováním písní. V obou těchto zpěvnících nejsou písně členěny do tematických okruhů, ale jsou řazeny pouze abecedně. Stejně jako v prvním díle, ani zde nenajdeme autory zahraničních písní či jejich překladů. Přípravný tým to ovšem komentuje na závěr zpěvníku těmito slovy:

„Vzhledem k tomu, že se nám nepodařilo zjistit všechny autory přeložených písní, rozhodli jsme se uveřejnit pouze autory původních, tj. českých písní. Jsme Pánu vděční, že přibývá českých písní k oslavě našeho Pána a nejsme již tolik odkázáni na překlady. Kdo ví, jestli příští zpěvníček už nezaplní jen samé české písničky. Kéž by to Pán Ježíš dal!”³²

Další zpěvníky, které jsou dodnes velmi často používány v AC, jsou zpěvníky na pokračování s názvem: *Celým srdcem I-V* (Příloha 11³³). Vydalo je křesťanské nakladatelství Rosa³⁴ v letech 1995, 1996, 1997, 2005 a 2006. Tyto zpěvníky zachycují českou tvorbu křesťanských písní od devadesátých let – autoři textu i melodie jsou uváděni v pravém horním rohu. Písně jsou zaznamenány v jednohlasé úpravě – pokud není vícehlas

³² Zpěvník *Zpívejme Pánu* II. Závěr

³³ Pro ukázkou uvádíme pouze první díl. Další díly zpěvníku nesou na obálce taktéž graficky stejné srdce a liší se pouze barvou pozadí.

³⁴ www.gimel.cz

neoddělitelnou součástí písně. Melodická linka je doplněna akordickými značkami pro hudebníky.

„Méně zkušené kytaristé najdou u písní i kytarové hmaty (kromě durových a mollových kvintakordů a dominantních septakordů). Písmeno za šikmým lomítkem znamená basový tón, a je určeno pro zdatné kytaristy a zejména pro klavíristy. Ostatní mohou hrát jako akord jen podtržené písmeno.“³⁵

Nastudování písní je hudebníkům usnadněno natočením ze začátku MC, dnes už CD přímo ke každému zpěvníku, kde jsou vybrány některé písně a nahrány zkušenými zpěváky a hudebníky. Každý tak má možnost se píseň naučit, i když by měl problém se čtením not.

Jeden z posledních zpěvníků, který velmi přispěl k obohacení repertoáru duchovních písní nejen v AC, je sbírka písní *Chvalozpěvy*, která byla vydána kolem roku 1997. Záznamem písní se příliš neliší od zpěvníků *Celým srdcem*. Nově jsou zde vytvořeny přílohy, kdy v první části příloh nalezneme písně od skupiny Agapé (Příloha 12, hudební ukázka 3), které jsou zapsány ve vícehlasých úpravách a ve druhé části nalezneme dětské písně, jejichž autorem je Jana Peřtová, brněnská učitelka sólového zpěvu a vedoucí pěveckého sboru ADD Gospel³⁶. Novinkou je také jeho elektronická verze na webových stránkách www.dkd.cz. Tato databáze křesťanských děl má snahu sdružovat písně soudobých křesťanských autorů a tím k nim umožní přístup i ostatním věřícím.

Poslední zpěvník se netýká českých autorských písní, ale pouze těch přeložených ze zahraničí. Nese název *Ty jsi důvod* (Příloha 13) a obsahuje současné světové chvalozpěvy s autorizovaným českým překladem. Jeho vydavatelem je opět křesťanské vydavatelství Rosa. Vznik tohoto zpěvníku je odůvodněn už v jeho předmluvě:

„Již delší dobu jsme pocítovali potřebu zpěvníku autorizovaných překladů zahraničních chvalozpěvů. Existuje totiž velké množství různých variant překladů, a tak si každý zpívá tu svou „nejlepší“ verzi. Když se pak sejdou „dva nebo tři“, nemůžou spolu některé známé písně zpívat. Předkládáme vám tedy výsledek naší několikaleté práce s nadějí, že pomůže sjednotit společný zpěv křesťanů z různých míst i různých církví.“³⁷

K tomuto zpěvníku sice neexistují hotové aranže a nahrávky písní, ale jako pomůcka je přiložené CD, na kterém jsou melodie písní ve formátu MIDI, který pouze přehrává melodickou linku zapsanou v notovém zápisu. CD také obsahuje anglické texty

³⁵ *Celým srdcem*. Praha : Rosa s. r. o. 1995. Předmluva

³⁶ www.ado-zpev.cz

³⁷ *Ty jsi důvod - současné světové chvalozpěvy*. Rosa : Praha, 2008. Předmluva

prezentovaných přeložených písní. Následně opět vznikly webové stránky, kde je možné si pro inspiraci poslechnout originální znění písní v angličtině.³⁸

Je jisté, že není možné zmínit všechny dostupné zpěvníky, které se v AC používají, ale snaha o aktuálnost repertoáru stále trvá, a proto se objevují stále nové a nové zdroje. Obecná charakteristika písní hraných v AC by mohla být definována takto: písně většinou začínají i končí tónikou, motivicky jsou velmi jednoduché s častým opakováním, vrchol přichází v refrénu. V minulosti měly písně průměrně tři až pět slok, dnes se většina z nich skládá maximálně ze dvou strof, refrénu a někdy ještě melodicky odlišné třetí části, která představuje jakési přemostění mezi opakováním refrénu či slokou a refrémem. Tento trend je převzat ze zahraničních písní, kde se tato třetí část nazývá „bridge“, což v překladu znamená „most“. Duchovní hudba letničních církví tedy kopíruje trendy populární hudby, které jsou přitažlivé pro většinu posluchačů, klade však důraz na poselství v písni obsažené a jeho aplikaci do životů všech křesťanů. V některých sborech probíhá hudební čas chval velmi volně, kdy zpěváci a hudebníci improvizují, vytvářejí nové melodie i harmonie a můžeme se setkat i se zpěvem v jazycích (tzv. glosolálií^{XII}).

4.4 Současný hudební stav v AC

Na základě předchozí kapitoly můžeme potvrdit, že hudba v dnešní AC navazuje na dlouhou historickou tradici a zpívaný repertoár je stále aktuální a poplatný dané době, ve které se zrovna nacházíme. Návaznost na protestantský chorál Martina Luthera můžeme spatřovat v důrazu na zpopularizování textů s náboženským námětem. Nedochozí snad již k přetextovávání pijáckých písní, jako k tomu bylo v době Martina Luthera, ale melodie jsou velmi jednoduché a lehce zapamatovatelné. Jedním z cílů je oslovit mladou generaci a vštípit jí ideály a vzorce pramenící z Bible.

„Zalíbení v konkrétním hudebním stylu se člení spíše podle generace posluchačů. Mládež oblibuje písně, ve kterých se vyskytuje méně archaismů a starodávných slov či obrátů oproti generaci starší, která považuje archaický jazyk písní za přiměřený prostředek vhodný k oslavě Boha.“³⁹

Hudba s náboženskou tematikou však není směřována pouze na bohoslužby či jiné církevní akce. Její zpěvnost a textová hloubka je podnětem k tomu, aby si ji člověk

³⁸ <http://tyjsiduvod.webnode.cz/>

³⁹ ŚLIWKA, M. *Charakterystyka i specyfika Muzyki Religijnej Ewangelicznej Wspólnoty Zielonoświatkowej*, Diplomová práce. Akademia Muzyczna. Krakow, 1992. s. 69 (volný překlad)

zpíval i v soukromí, když je mu dobře či když prožívá nelehké období (Hudební ukázka 5 – Žalm 20). Ať už je člověk zapojen do hudební produkce aktivně či se stává pasivním posluchačem, vždy může otevřít své srdce a uvědomovat si slávu a velikost svého stvořitele.

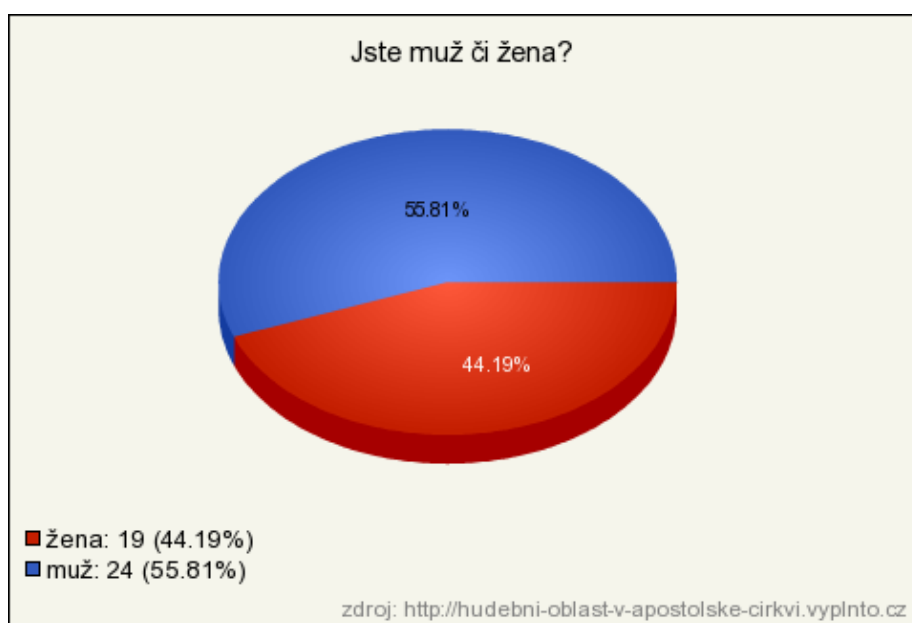
K současné hudební situaci v AC jsem do všech existujících sborů rozeslala dotazníky pro všechny členy, kteří jsou nějak zapojeni do hudební produkce ať už na bohoslužbách AC či jiných mimocírkevních akcích.

4.4.1 Vyhodnocení dotazníku

Považuji za důležité zmínit, jakým způsobem byl průzkum prováděn. Dotazník byl uveřejněn na internetu a jeho webovou adresu⁴⁰ jsem zaslala do všech sborů AC v České republice. V době tvoření a rozesílání tohoto dotazníku⁴¹ měla AC 43 sborů. Dotazník jsem poslala na oficiální emailové adresy⁴² všech sborů, s prosbou o předání hudebníkům AC. Přesné znění tohoto dotazníku i emailu si můžete přečíst v přílohách (Příloha 14 a 15).

Celkem jsem tedy odeslala 43 emailů. Vystavení dotazníku na internetu bylo časově omezeno na období mezi daty 28.12.2009–26.1.2010. V tomto časovém rozmezí odpovědělo 43 respondentů z 24 sborů AC. Zastoupení mužů a žen bylo velmi vyrovnané (viz. Graf 1)⁴³. Tento výsledek podpořil i průzkum z roku 2003, který prováděla Pavlína Jarošková v rámci své absolventské práce na Vyšší odborné škole misijní a teologické.⁴⁴

Graf 1

⁴⁰ <http://hudebni-oblast-v-apostolske-cirkvi.vyplnto.cz>

⁴¹ Dotazník byl rozeslán 28.12.2009

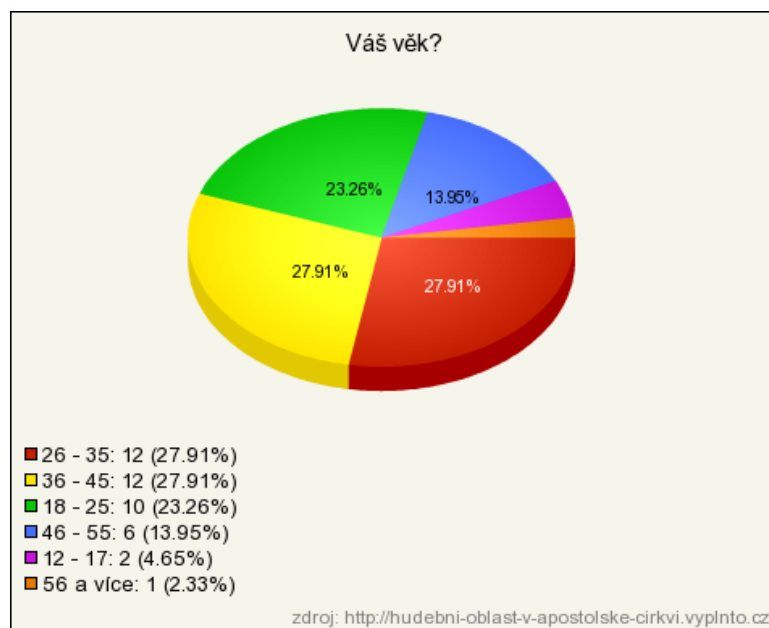
⁴² Oficiální emailové adresy sborů AC jsou dostupné na adrese: <http://www.apostolskacirkev.cz>

⁴³ Všechny uveřejněné grafy a výsledky výzkumu jsou vyhodnoceny na základě přijatých odpovědí, proto není možné na ně pohlížet jako na platformu pro celou AC. Přesto nám pomohou uvidět alespoň směr, jakým se hudba AC ubírá.

⁴⁴ JAROŠKOVÁ, P. *Využití hudby ve sborech Apoštolské církve České republiky*. Absolventská práce. Kolín : Vyšší odborná škola misijní a teologická, s. 12

Věkové zastoupení hudebníků jsem v dotazníku rozdělila do šesti skupin. V každé z nich se našel alespoň jeden respondent (viz. Graf 2), což je ukazatelem, že zapojení do hudební oblasti AC není věkově omezeno. Jak se dalo předpokládat, nejčastěji se zapojují lidé ve věku 26 – 45 let. Často to bývají lidé, kteří byli nějak aktivně zapojeni v hudební sféře ještě předtím, než se stali křesťany. Poté, když uvěřili v Boha, uvědomili si, že zpívat písně, které oslavují Boha má mnohem větší smysl, než jakákoliv jiná hudební produkce. Stejně tak generace, která vyrostla v křesťanských rodinách, vidí důležitost Boha oslavovat a hudba je k tomuto určení přímo stvořená - Bible nás k hudbě přímo vybízí.⁴⁵ Zapojení této věkové skupiny také jistě souvisí s produktivností v tomto věku, kdy jsou lidé stále plni energie a nadšení zároveň. Jisté je také to, že na život pohlížejí skrz veškeré své dosavadní zkušenosti, díky kterým mají větší jasno v tom, co je v životě důležité. Zapojení se do církevního života tedy považují za výsadu a zodpovědnost a i své rodiny vedou k těmto postojům. Mladých na těchto místech také přibývá, ale ti jsou často v situaci, kdy hledají vlastní identitu a začlenění, takže jejich postoje nejsou tak stabilní. Samozřejmě k tomu nedochází všude a u všech, ale tyto tendence můžeme vidět na mnoha místech někde ve větší či v menší míře. Pravdou je, že s příchodem moderních hudebních forem do církve se generace teenagerů zapojuje do hudební produkce mnohem častěji.

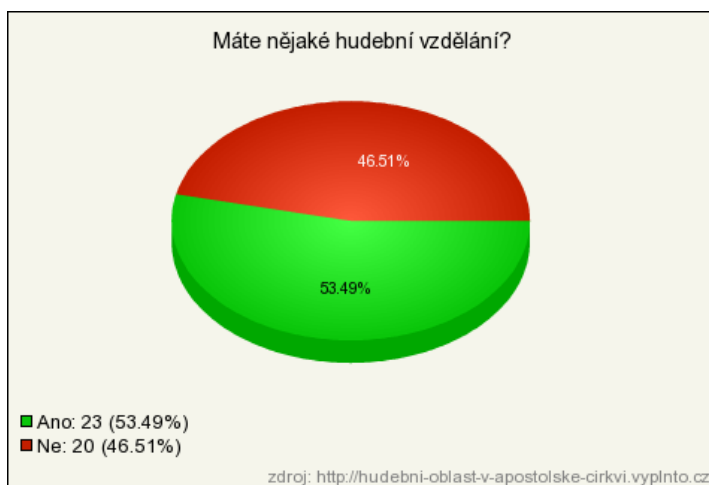
Graf 2

⁴⁵ Bible, Žalm 33,1-3; Ž 100,1-2; Ž 150,3-5; a mnohá další místa v Bibli

Kromě věkového zastoupení respondentů mě také zajímalo hudební vzdělání – do jaké míry se změnila skutečnost, že hudbu v počátcích provozovali laici, kteří nedostatek vzdělání kompenzovali svým nadšením a zápallem. Následující obrázek (Graf 3) svědčí o téměř vyrovnaném počtu hudebníků alespoň s částečným hudebním vzděláním v kontrastu s hudebními laiky – lidově řečeno „samouky“.

Graf 3

Obecně můžeme zaznamenat nárůst hudebníků, kteří se vzdělávají ať už ve zpěvu či ve hře na hudební nástroj, přesto by podle mého názoru bylo třeba hudebního vzdělání ještě mnohem víc. Z celkového součtu respondentů stojí v hudební službě AC 4 profesionálové a 44 laiků - s tím že laiky můžeme rozdělit do dvou skupin: laik – samouk a laik – se základním hudebním vzděláním. Muselo dojít k zaškrtnutí více odpovědí, protože součet všech odpovědí na tuto otázku o jedno převyšuje celkový počet respondentů. (Graf 4).

Graf 4

Spektrum hudebních nástrojů zastoupených v AC v dnešní době je velmi pestré. Přesto jsou některé, které se používají ve většině sborů AC⁴⁶: kytara, klavír (či elektronické piano), perkuse, případně bicí souprava. Zastoupení hudebních nástrojů jen potvrzuje trend hudebních skupin, který započal v devadesátých letech. Stylově se hudební skupiny liší, dle průzkumu jsou ovšem preferovány tyto hudební směry: worship^{XIII}; folk^{XIV}; rock^{XV}; pop^{XVI} atp.

4.4.2 Úloha hudby na běžné a slavnostní bohoslužbě

Jedna z otázek dotazníku směřovala přímo k jádru bohoslužebné hudby: „Jakou úlohu vlastně hudba při bohoslužbě má?“ Reakce byla u všech respondentů podobná. Zdůrazňovali její *propojenost s oslavou Boha. Hudba má být jakýmsi prostředkem k bližšímu vztahu s Bohem; může nás připravit ke slyšení Božího slova (kázání); hudba sama o sobě nemá příliš vypovídající hodnotu – záleží na postoji, se kterým ji zpíváme...*

Hudba je součástí každé bohoslužby AC – není přesně ustanoveno, v které části bohoslužby má figurovat. Jak už bylo zmíněno, hudba AC je inspirována populárními hudebními styly, V každé hudební skupině je ustanoven vedoucí a jeho odpovědností je domluvit se s vedoucím bohoslužby na jeho představě o jejím průběhu. Přestože stabilní harmonogram liturgie není přesně určen, ve většině sborů AC bohoslužba hudbou začíná. Hudební část je nazývána časem chval. Je to čas, kdy každý může Bohu vzdát chválu ať už zpěvem písní uctívání či jen uctíváním v srdci. Zpívané písně bývají vybírány z různých zpěvníků, ale není problém zařadit píseň, kterou shromáždění nezná (= tvorba vlastní či překlad z cizího jazyka), a aby se mohli ostatní připojit, texty písní se často promítají za pomoci zpětného projektoru či dataprojektoru na plátno. Výběr písní je většinou odpovědností vedoucího chval (= vedoucí hudební skupiny). Z odpovědí dotazníku na otázku č. 9: „Podle čeho vybíráte písně hrané na bohoslužbě?“, jsem vybrala některé odpovědi, které nám přiblíží obecně přijímaná kritéria, se kterými se vedoucí chval setkávají.

⁴⁶ Závěr učiněn na základě vyhodnocení odpovědí na otázku č. 4

Výběr písní je nejčastěji ovlivněn:

- typem bohoslužby (události, svátky, svatby...)
- Božím vedením, když chvály připravujeme
- tóninou – není vhodné mít mezi písněmi velké tóninové skoky
- textovým obsahem
- tématem kázání – nutná domluva s kazatelem
- hudebním stylem
- cílovou skupinou „posluchačů“ – rozdíl ve výběru písní na bohoslužbu určenou mladým či seniorům
- kvalitou písní samotných – některé nesou poselství, které má obrovskou hloubku, kterou si uvědomujeme i při častějším opakování, některé po čase odložíme

Tento výčet není samozřejmě úplný, protože každý člověk prožívá věci subjektivně, tedy snad každý by mohl dodat nějaké aspekty, které jsou jemu vlastní.

Hudba je tedy součástí téměř všech setkání, které se v AC konají – setkání mládeže, dětská besídka, svatby (Hudební ukázka 4), pohřby, koncerty – tzv. večery chval, křesťanské konference... V období Vánoc a Velikonoc se logicky liší v textovém obsahu. Při dětských programech, se o děti starají učitelé, kteří jim předávají biblické pravdy právě i pomocí písní. Tyto písně mají jednoduchou melodickou linku a lehce zapamatovatelný text.

Jako odpověď na otázku číslo třináct: „Myslíte si, že křesťanská hudba se má stylově přizpůsobovat dané době?“, budu citovat jednu odpověď, která velmi výstižným způsobem, až na několik výjimek, shrnuje všechny ostatní:

„Mám za to, že lidé včetně křesťanů (a tedy včetně církve) jsou vždy ovlivněni danou dobou – bez ohledu na to, zda si to uvědomují či nikoliv. Vliv doby, změna výrazových prostředků, paradigmat apod. se tedy s největší pravděpodobností promítne i do oblasti křesťanské hudby. Autoři a interpreti křesťanské hudby jsou ve výhodě, pokud si vliv doby

*(společenské změny a změny v mezilidské komunikaci) uvědomují – mohou je pak vhodným způsobem zohlednit ve své tvorbě nebo interpretaci.*⁴⁷

Respondenti se tedy ve většině případů shodli na tom, že přizpůsobovat se dané době je přirozené až nevyhnutelné. Samozřejmě nemůžeme formu postavit nad obsah, ale vše dohromady by mělo tvořit jednotný celek, který vyvýší Boží majestát a obdarovaní lidé by své talenty měli rozvíjet a zdokonalovat se, aby hudba v Božím chrámu byla nádherná!

Samotní hudebníci v poslední otázce dotazníku týkající se změn, vyučování či nových hudebních akcí v AC zmiňují právě důležitost vzdělávání ať už ve zpěvu, hraní na nástroje či zvučení. V dnešní době opět vyvstává potřeba stále nových zpěvníků, jednotných překladů zahraničních písní a vyučování vedoucích ve vedení hudební skupiny nejen po technické stránce, ale i stránce duchovní. Toto vše ukazuje na důležitost nějaké sjednocující linie, která by všechny tyto podněty mohla zpracovávat a měla možnost na ně zareagovat. Situace se může zlepšit, pokud existuje povědomost o tom, co nefunguje, co je potřeba změnit nebo nově zavést.

⁴⁷ Citace jedné z anonymních odpovědí respondentů na otázku č. 13.

5 Závěr

Předmětem této práce byl obecný pohled na hudební oblast v Apoštolské církvi v České republice. Proto, aby se čtenář mohl zorientovat v daném tématu, bylo nutné nejprve obecně popsat samotnou AC, která není v České republice zatím příliš známá. Během tohoto přiblížení vlivů, ze kterých AC vyšla, jsme mohli zjistit, že ač je oficiálně mladou církví, její kořeny sahají velmi hluboko do křesťanské historie.

Biblické hledisko hudby je v práci zmíněno z toho důvodu, že málokterý člověk vůbec tuší kolik hudebních podkladů Bible skýtá. Je zdrojem nekonečné textové i hudební inspirace pro lidské generace od svého vzniku dodnes. Je smutné, že mnohdy zpíváme biblické texty, aniž bychom si uvědomovali jejich hloubku a aktuálnost v každé době. Na biblické poselství tedy navazovala téměř každá doba, buď velmi intenzivně, nebo o něco vlažněji a křesťanská hudba byla jedním z hlavních nositelů této zvěsti. Ať už byli křesťané pronásledováni či nikoliv, na rtech jim vždy zněla píseň ke chvále Boha. Problém nastal, když člověk přestal písním rozumět. Tímto problémem se zabývala doba reformace, která měla velmi zásadní vliv na křesťanskou hudbu. Přinesla zjednodušení, porozumění a přiblížila evangelium každému vzdělanci i nevzdělanci. Z písní reformace vyzařoval vřelý osobní vztah s Bohem, který se nezakládal na náboženskou tradici, ale vlastní zkušenosti skladatele. Tato linie se nesla protestantskou hudbou i nadále a i díky pronásledování se tento hudební směr šířil po celém světě.

Na počátku dvacátého století už nacházíme první zmínky o postupném vzniku AC – tento proces však kvůli špatným politickým podmínkám a tlaku od jiných církevních denominací trval ještě velmi dlouho. Přesto v tomto společenství (SRK) zaznamenáváme bohatý hudební život – pěvecké sbory, orchestr. Toto vše máme podloženo zpěvníky a kancionály, ze kterých se zpívalo, a na kterých můžeme sledovat proměnu repertoáru v průběhu let. Díky dotazníku, který je zmíněn v poslední části této práce, máme možnost nahlédnout na současný stav hudební oblasti v AC a zamyslet se nad směrem, kterým se ubírá, nebo by se ubírat mohla.

Věřím, že tato práce svým historickým popisem může obohatit a rozšířit obzory nejen věřícím v AC. Člověk má často tendenci odsoudit něco, co nezná a čemu nevěří

a tato práce může být nápomocna seznámení veřejnosti i členy z AC se skutečností, že nejen duchovní, ale i hudební tradice AC je dlouhá a vždy odráží historické dění.

Odpovědi respondentů na rozesílaný dotazník mě velmi obohatily a přivedly k hlubšímu zamyšlení nad tím, jak vnímáme hudbu při bohoslužbě. Zda se snažíme zdokonalovat pouze v hudebních schopnostech nebo nám jde o to poznat pravou podstatu věci, kdy rozvíjení teoretických i praktických schopností jde ruku v ruce s naším postojem srdce směrem k Bohu. I když není kvalita na prvním místě, měli bychom usilovat o to nejlepší, co Bohu můžeme dát. To mě také přivedlo na myšlenku případných kurzů pro hudebníky AC, kde by byli vyučováni v tom, co je podstata křesťanské hudby a měly by také možnost rozvíjet své znalosti a schopnosti. Také by tím vznikaly nové příležitosti k získávání nových písní, ke kterým za jiných okolností není přístup. Je to jen jakási vize a touha mého srdce, aby hudba v Apoštolské církvi mohla být kvalitní, občerstvující a plná osobní lásky k Bohu.

Záměr stručně popsat historii AC i historii hudby z biblického hlediska se podařil a věřím, že i ostatní stanovené cíle dojdou svého naplnění.

6 Summary

The subject of this thesis is *Spiritual music of Apostolic church today*. The aim of the thesis was to write history of music in the Apostolic church in the Czech Republic, to show its historical and spiritual roots and its possible future trends. This thesis is not written only for members of this church but for everyone, who is interested in spiritual music in general. The main emphasis of Christian music is not on melody but on every word. Personal attitude and approach is vital. For these reasons it is important to know the origin of music in the world and its historical development. That is why this project is divided into three parts.

The first part speaks about history of the Apostolic church, its creed and about a form of its church service. It is important to understand that before we go on to talk about songs and music styles used in this church. The second part speaks about music in the Bible which should be a pattern for each church in these days. We can realize that people in every time praised God with all of their hearts and their songs were full of deep respect for and joy in God. Christianity has been a bearer of this tradition. The Apostolic church is a protestant church and that is the reason why this thesis is focused on history of protestant churches and their music. The main differentiation in religion and music began in time of reformation. Each reformer had his own opinion about Christian music and some of their points of view are still up-to-date. I tried to describe music in protestant churches from the time of reformation until today.

In the third part there is written about music life of “Guild of decided Christians”, because it was a foundation for the birth of Apostolic church in the Czech republic. Next part concerns music in the official beginning of this church in 1989 and its development during following years. Present situation of music in this church is drawn out of the results of a research among all musicians in the beginning of year 2010. One short part is aimed on repertoire and song-books which present songs for regular or special service.

The target of my project is not only to inform about history of music in the Apostolic church, but also to encourage people not be afraid to listen to Christian music and to try to think about its message. We can think about the difference among Christian and popular music.

7 Vysvětlivky

^I Název **letniční** je odvozen od názvu židovského svátku letnic (řecky *pentekosté*), který se slavil padesát dnů po svátku Paschy. Židé, kteří se o prvních letnicích po ukřižování Krista sešli ze všech koutů středomořského světa v Jeruzalémě, aby oslavili tento svátek, se stali svědky seslání Ducha svatého (Bible; Skutky 2,5-11). Nadpřirozený projev Boží moci, jako např. Mluvení různými cizími jazyky, který doprovázel tuto událost, způsobil, že veliké Boží dílo mohlo být od té doby hlášáno ve všech jazycích. Náboženské hnutí navazující na události historických Letnic se objevilo v protestantských kruzích ve Spojených státech koncem 19. nebo počátkem 20. století. Někteří označují jako dobu jeho zrození rok 1892, jiní léta 1900-1901 a spojují ho s Charlesem Parhamem a jeho biblickou školou v Topece (v Kansasu), ještě jiní uvádějí rok 1906 a spojují ho se společenstvím, které založil pastor W.J.Seymour na Azusa Street v Los Angeles. V roce 1907 vznikala první letniční (pentekostální) společenství v Německu. [BUBIK, R. *Historie Letničního hnutí : III. Autentické dokumenty*. Albrechtice : Křesťanský život, 2006. s. 7]

^{II} Biskup = Váha a náplň tohoto úřadu se mezi jednotlivými církvemi liší, obecně lze říci, že vyšší je u těch církví, které si zachovaly tzv. apoštolskou posloupnost: (katolická církev, pravoslavné církve a další), kde se biskupské hodnosti většinou dosahuje svěcením a jde zde o hodnost doživotní. Naproti tomu u většiny protestantských denominací jsou biskupové voleni a jejich pravomoci bývají zpravidla menší. [WKP (online), dostupné na: <http://cs.wikipedia.org/wiki/biskup>; 15.1.2010]

V Apoštolské církvi je biskup volen a je nejvyšším představitelem celé denominace. [poznámka autorky]

^{III} **Pastor** je titulem duchovních v některých protestantských církvích; někdy se používá i jako obecný název pro protestantské duchovní. Používá se hlavně v anglicky mluvících zemích. Zaznívá v něm důraz na pastoraci, čili pastýřské vedení členů církve.

V českých zemích se titul *pastor* používal pro evangelické duchovní v době toleranční. Proto byl ve 2. polovině 19. století v evangelické církvi opuštěn jako symbol nerovnoprávnosti. Udržel se pouze ve sborech na Těšínsku a je dodnes oficiálním titulem ordinovaných služebníků Slezské církve evangelické a. v. **Kromě toho jej zpravidla užívají členové církvi letničního typu, například v Apoštolské církvi nebo Křesťanských společenstvích.** (Církev reformovaného typu, například Církev bratrská zpravidla používají termín kazatel. V Českobratrské církvi evangelické je používán termín farář. Tyto tituly jsou zpravidla užívány ve spojení se slovem „bratr“ nikoli tedy „pane kazateli“, ale „bratře kazateli“, nikoli „pane faráři“, ale „bratře faráři“. Tento způsob oslovení souvisí s protestantskou teologií, která mluví o všeobecném kněžství. Pastoři, kazatelé či faráři jsou sice „vysíláni do služby“, „ordinováni“ a „instalováni“, ale nejsou svěceni a nejsou také považováni za pokračovatele starozákonního kněžstva.

Po r. 1990 se oslovení „pastor“ začíná v ČR užívat častěji. Souvisí to s příchodem anglo-amerického vlivu. V některých protestantských církvích, zejména v Církvi bratrské, oslovení „pastore“ proniká mezi mladé duchovní, ačkoli jejich oficiální titul stále zní „kazatel“ popř. „farář“. V novém oslovení je patrný rozměr horizontální t.j. rozměr práce s lidmi a mezi lidmi, a podtrhuje schopnost „pečovat, doprovázet, radit a mít účast“. Původní titul farář, na rozdíl od toho, odkazuje na farnost (faru) a titul kazatel zase podtrhuje schopnost kázat. [WKP (online), dostupné na: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pastor>; 15.1.2010]

^{IV} **Modlitebna** je označení pro stavbu či jiné místo, zpravidla soubor místností či jen jedinou místnost, která slouží nejen k modlitbě, ale k bohoslužebnému shromáždění obecně.

V Čechách a na Moravě se tento termín historicky váže k pojmu toleranční **modlitebna**, tj. tolerančním patentem za omezujících pravidel povolené bohoslužebné stavby tolerančních církví.

Dnes je v protestantských církvích (například v Církvi bratrské) tento termín používán výhradně jako oficiální označení prostorů či staveb, určených k bohoslužbám. [WKP (online), dostupné na: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Modlitebna>; 15.1.2010]

^V **Šofar** (hebrejsky: שופר) je zvířecí roh, používaný při židovských slavnostních příležitostech, zejména během svátku Roš Hašana. Jedná se o židovský náboženský předmět, který je vyroben opracováním rohu z

ovce, kozy, antilopy nebo gazely. Je však zakázáno použít roh z krávy, kvůli asociaci s modloslužebnictvím zlatému teletí. [WKP (*online*), dostupné na: <http://cs.wikipedia.org/wiki/šofar>; 15.1.2010]

^{VI} **Polyfonie** je skladební technika, která pracuje s dvěma, třemi či více hlasy. Ani jeden z těchto hlasů ovšem nemá vedoucí ani doprovázející funkci. Rozvoj polyfonie začal v 9. století a během několika dalších se rozvíjel až do zlatého věku polyfonie, který byl v 16. století. [poznámka autorky]

^{VII} **Sola Sriptura** doslovně znamená „Pouze písmo“, ve významu „Pouze Písmo (Bible) je plnohodnotným zjevením Boží pravdy“. Vyjadřuje víru, že všechna pravda o Bohu vychází z Bible. Tento důraz se zásadně vymezuje proti katolickému učení, podle něhož je zdrojem poznání vedle Bible také církevní tradice. [WKP (*online*), dostupné na: http://cs.wikipedia.org/wiki/Sola_scriptura; 1.4.2010]

^{VIII} **Hugenoti** [igenoti] byli francouzští protestanti v 16. a 17. století, kteří svůj název získali (alespoň podle jedné z nejčastěji užívaných verzí) podle jména Huguese Besana, vůdce povstání v Ženevě. Hugenoti byli příznivci kalvinismu. [WKP (*online*), dostupné na: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Hugenoti>; 1. 4. 2010]

^{IX} **Oxfordské hnutí** volně sdružovalo některé členy anglikánské církve, většinou z oxfordské univerzity, kteří se snažili dokázat, že anglikánská církev byla přímou následovkyní křesťanských církví založených apoštoly. Jiným označení téhož hnutí bylo **traktátové hnutí** podle svých publikací nazývaných *Tracts for the Times* a které vycházely v letech 1833 až 1841. [WKP (*online*), dostupné na: http://cs.wikipedia.org/wiki/Oxfordské_hnutí; 1.4. 2010]

^X **Evangelizace** je křesťanský pojem označující různé způsoby, kterými křesťané seznamují nekřesťany s evangeliem. Evangelium je podstata křesťanského učení – je to dobrá zpráva pro člověka, který je díky svému hříchu smrtelný. Je to nabídka přijmout odpuštění a život věčný od zmrtvýchvstalého Ježíše Krista, který ukřižován vzal trest za hříchy člověka na sebe. [WKP (*online*), dostupné na: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Evanglizace>; 1.4. 2010]

^{XI} **Antifona** (řecky ἀντίφωνον) znamená „proti-zvuk“. V užším smyslu je to krátké zvolání, vyňatý verš z Písma svatého, který se zpívá nebo recituje před a po žalmu během modlitby liturgických hodinek. [WKP (*online*), dostupné na: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Antifona>; 1.4.2010]

^{XII} **Glosolálie** je mluvená či zpívaná modlitba v jazyce, který neexistuje, či jej za normálních okolností člověk nezná a neovládá. Křesťanství v letničním či charismatickém pojetí chápe glosolálii jako jeden z projevů křtu v Duchu svatém, který dává Bůh člověku jako dar. První lidskou zkušenost s glosolálií můžeme najít popsanou v Bibli v knize Skutků ve druhé kapitole. Některé tradiční církve popisují tuto zkušenost Ježíšových učedníků jako jednorázovou a neopakovatelnou, letniční církve však hlásají, že tuto zkušenost může člověk zažít i dnes. [poznámka autorky]

^{XIII} Hudební styl „**worship**“, který se dá volně definovat jako křesťanský hudební styl, se poprvé objevil někdy v šedesátých letech 20. století a je velmi podobný popové hudbě. Písně tohoto stylu se často nazývají „uctivací“ či „písně chvály“. Pro tuto hudbu je typická hudební skupina, kdy je hlavním nástrojem kytara. V dnešní době je „worship“ nejpoužívanějším hudebním stylem v současných církvích – zvláště v protestantských. Některé písně se podobají tradičním chvalozpěvům. [poznámka autorky]

^{XIV} **Folk** je hudební žánr, který má své kořeny v anglosaských zemích. Samotné slovo **folk** znamená v angličtině (*sex*) respektive anglosaskou lidovou písničku. V přeneseném významu slova do oblasti současné populární hudby toto slovo přesně vyjadřuje **amatérskou hudební tvorbu** a její **amatérské hudební provozování** respektive **amatérské písničkářství** (viz Akademický slovník cizích slov, vydala Akademia v roce 2000). Slovní spojení *folk music* znamená pak lidovou hudbu (etnickou) a její stylizovanou nápodobu (tzv. **folková hudba**). Pro odlišení moderní folkové hudby od etnické se vžil v anglo-amerických zemích

název současný (contemporary) či moderní (modern) folk. V češtině se pro lidovou etnickou hudbu vžil spíše termín folklór nebo také česká lidovka a pojmem **folk** se označuje *moderní folk*. [WKP (online), dostupné na: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Folk>; 1. 4. 2010]

^{XV} **Rock** je souhrnný pojem pro mnoho hudebních žánrů s kořeny v 50. letech minulého století. Jako nástroje se nejčastěji používají kytara, baskytara a bicí, ale mohou se objevit i varhany, piáno nebo syntezátor. Rock představuje bělošskou adaptaci *rhythm and blues* a bělošského *country and western*. Rocková hudba vychází z těchto kořenů - ale v průběhu svého vývoje byla ovlivněna i jazzem, vážnou neboli klasickou hudbou, minimalismem, folkem, populární hudbou, elektronickou taneční hudbou, technem i vlivy celé řady subkulturně-hudebních žánrů, jako je punk či metal. [WKP (online), dostupné na: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Rock>; 1. 4. 2010]

^{XVI} V případě hudebního stylu **pop music** (zkráceně *pop*) se jedná o hudbu obvykle s výraznou zpívanou melodií doprovázenou moderním způsobem. Neobsahuje obvykle na rozdíl od rocku přílišné disonance ani nebývá na poslech příliš složitá, neboť hlavním cílem každé této písně je zpravidla stát se hitem a zalíbit se co největšímu počtu posluchačů. Popové skladby se zpravidla skládají ze slok a refrénů s předvídatelnou strukturou. [WKP (online), dostupné na: http://cs.wikipedia.org/wiki/Pop_music, 1. 4. 2010]

8 Použitá literatura

BAINTON, R. H. *Martin Luther : Životopis*. Kamhal D. 1. vyd. Bratislava : Návrat Domov, 1999. 340 s. ISBN 80-967954-6-5.

Bible : Český ekumenický překlad. 10. vyd. Česká biblická společnost, 1995. 1110 s. ISBN 80-85810-07-7.

BUBIK, R. *Historie Letničního hnutí : I. Autentické dokumenty*. 1. vyd. Albrechtice : Křesťanský život, 2005. 277 s. ISBN 80-7112-102-9.

BUBIK, R. *Historie Letničního hnutí : III. Autentické dokumenty*. 1. vyd. Albrechtice : Křesťanský život, 2006. 273 s. ISBN 80-7112-112-6.

BYRT, A. *Jak powstały pieśni ze Śpiewnika Pielgrzyma*. 1. vyd. Bydgoszcz : BUR Media Leszek Czerwiński, [199-?]. 125 s. ISBN 978-83-88077-79-1.

DULAVOVÁ, I. *Historie hudební skupiny ve sboru AC Frýdek-Místek*. Absolventská práce. Kolín : Vyšší odborná škola misijní a teologická, 2003. 29 s.

HARVEYOVÁ, B. C. *D.L. Moody : Odvážný zvěstovatel*. Šimonová D. 1. vyd. Praha : Návrat domů, 2001. 171 s. ISBN 80-7255-033-0.

HORTON, S. M. a kol. *Systematická teologie*. Hruška Milan; Hedánek Jiří. 1. vyd. Albrechtice : Křesťanský život, 2001. 739 s. ISBN 0-88243-319-9.

JAROŠKOVÁ, P. *Využití hudby ve sborech Apoštolské církve České republiky*. Absolventská práce. Kolín : Vyšší odborná škola misijní a teologická, 2003. 34 s.

KALFUS, R; MAŠÍNOVÁ, L. *Moravané*. Albrechtice : Křesťanský život, 2009. 272 s. ISBN 978-80-7112-141-1.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Hudba v Českých dějinách : od středověku do nové doby*. 2. vyd. Praha : Editio Supraphon, 1989. 488 s.

KUNETKA, F. *Stručné dějiny hudby a zpěvu v liturgii*. 1.vyd. Olomouc : Matice cyrilometodějská, 1999. 34 s. ISBN 80-7266-027-6.

KYNCL, J. *Od gregoriánského chorálu po současné zpěvní formy*. 1. vyd. Český Těšín : Press-Pygmalion, 2004. 240 s. ISBN 80-239-1925-3.

- LESÁKOVÁ, K. *Hudba reformační bohoslužby v českých zemích*. Diplomová práce, Olomouc : Univerzita Palackého, 1999. 67 s.
- NICHOLSON, J. M. *Introduction to church music : A Study Guide*. 2nd edition. Brussels : International Correspondence Institute, 1985. 224 s.
- RATZINGER, J. *K teologickému základu liturgické hudby*. *Salve : Revue pro teologii a duchovní život*. 2008, 18, 2, s. 11-28. ISSN 1213-6301.
- REDMAN, M. *Neuhasitelné uctívání*. Lenka Pechová. 1. Příbram : Křesťanské společenství Příbram, 2003. 97 s.
- ŚLIWKA, M. *Charakterystyka i specyfika Muzyki Religijnej Ewangelicznej Wspólnoty Zielonoświątkowej*. Diplomová práce. Akademia Muzyczna w Krakowie. Krakow, 1992. 78 s.
- SPRATEK, D. *Služebníci slova Božího : v krajině pod horami*. 1. Český Těšín : Křesťanské společenství Příbram, 2005. 150 s. ISBN 80-239-6391-0.
- ŠUPOL, P. *Křesťan a hudba : Křesťanské aspekty současné populární hudby jako součást výchovy mládeže*. 1.vyd. Olomouc : Jiří Polach, 2009. 95 s. ISBN 978-80-254-4700-0.
- TESÁRKOVÁ, M. *Chvála a uctívání v životě křesťana*. Absolventská práce, Kolín : Vyšší odborná škola misijní a teologická. 2007. 35 s.
- VLAŠÍN, Š. a kol. *Slovník literární teorie, Československý spisovatel*, Praha 1984
- ZENKL, L. *ABC hudebních forem*. Příbram : Supraphon, 1990. 256 s. ISBN 80-7058-174-3.
- ZPĚVNÍKY*
- Śpiewnik Pielgrzyma*. 1. vyd. Český Těšín, 1959. 798 s.
- Bratrské písně*
- Duchovní písně*
- Zpívejme Pánu*. Ostravské tiskárny pro AC v ČR, ISBN 80-9009-2-3
- Zpívejme Pánu II*

Celým srdcem I- současné české chvalozpěvy. Rosa : Praha, 1995. 63 s. ISBN 80-900850-1-6.

Celým srdcem II-současné české chvalozpěvy. Rosa : Praha, 1996. 45 s. ISBN 80-900850-2-4.

Celým srdcem III-současné české chvalozpěvy. Rosa : Praha. 1997. 45 s. ISBN 80-900850-4-0.

Ty jsi důvod - současné světové chvalozpěvy. Rosa : Praha, 2008. 55 s. ISMN 979-0-7065-1809-1.

Chvalozpěvy : výběr z databáze křesťanských písní. Praha : F-nadace. asi 1997. 198 s. ISBN 80-902021-0-1.

JINÉ ZDROJE

Korespondence s Emilií Bubíkovou - bývalou členkou pěveckého sboru v Žukově

Korespondence s A. Bockovou – bývalou členkou pěveckého sboru v Českém Těšíně

Korespondence s Lenkou Malinovou – členkou hudební skupiny AC Brno

INTERNETOVÉ ODKAZY:

<http://www.cojeco.cz>

<http://tyjsiduvod.webnode.cz/>

www.apostolskacirkev.cz

www.wikipedie.org

www.gimel.cz

www.add-zpev.cz

www.vyplnto.cz

ZKRATKY

AC – Apoštolská církev

NZ – Nový zákon

SRK – Spolek Rozhodných křesťanů

SZ – Starý zákon

WKP – wikipedie – internetová encyklopedie

Přílohy

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Spiewnik Pielgrzyna – foto 1

Příloha 2: Spiewnik Pielgrzyna – foto 2

Příloha 3: Překlad písně ze Spiewniku Pielgrzyna č. 536 – Charles Wesley

Příloha 4: Překlad písně ze Spiewniku Pielgrzyna č. 113 – F. J. Crosby

Příloha 5: Zpěvník Bratrské písně – foto

Příloha 6: Zpěvník Duchovní písně – foto 1

Příloha 7: Zpěvník Duchovní písně – foto 2

Příloha 8: Zpěvník Zpívejme Pánu

Příloha 9: Zpěvník Zpívejme Pánu II

Příloha 10: Obal CD Chválím svého Pána

Příloha 11: Zpěvník Celým srdcem I.

Příloha 12: Jsem ti blízko - píseň ze zpěvníku Chvalozpěvy

Příloha 13: zpěvník Ty jsi důvod

Příloha 14: Text emailu zasílaný na emailové adresy všech sborů AC

Příloha 15: Dotazník pro hudebníky Apoštolské církve

SEZNAM HUDEBNÍCH UKÁZEK

Hudební ukázka 1: Boží láska je jako slunce; [*Chválím svého Pána*. Praha. 1992]

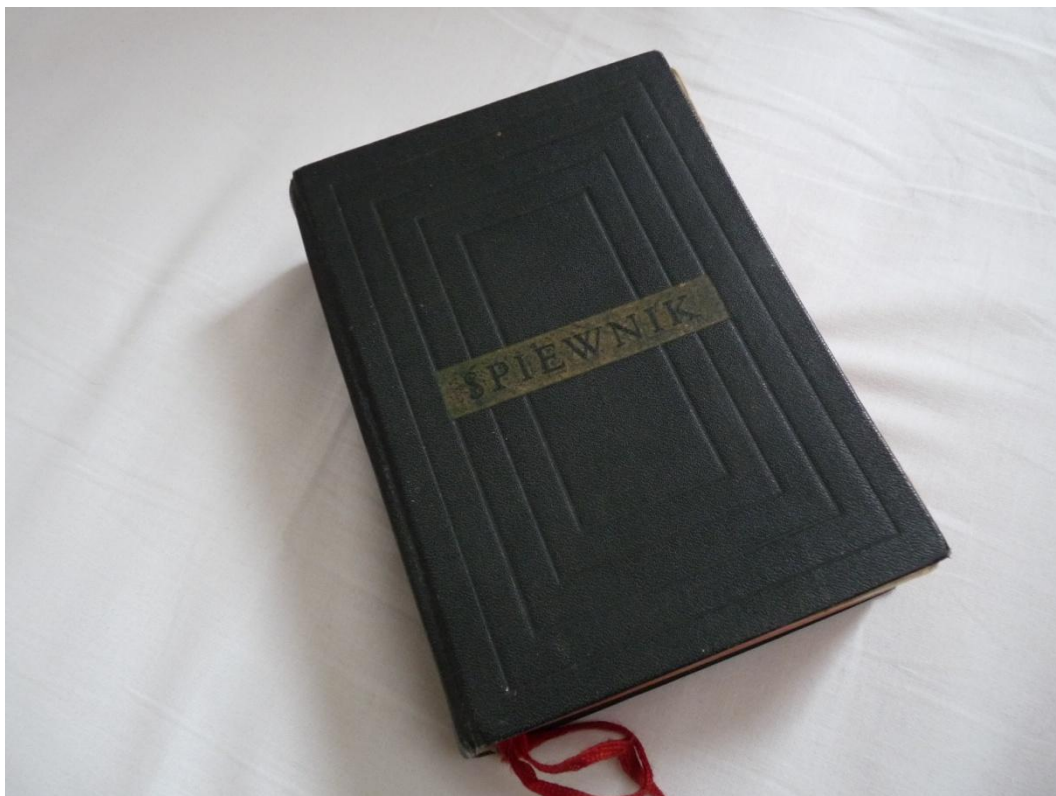
Hudební ukázka 2: Ty jsi má skála a mé spasení; [*groom's friends*. Brno. 2005]

Hudební ukázka 3: Jsem ti blízko; [*groom's friends*. Brno. 2005]

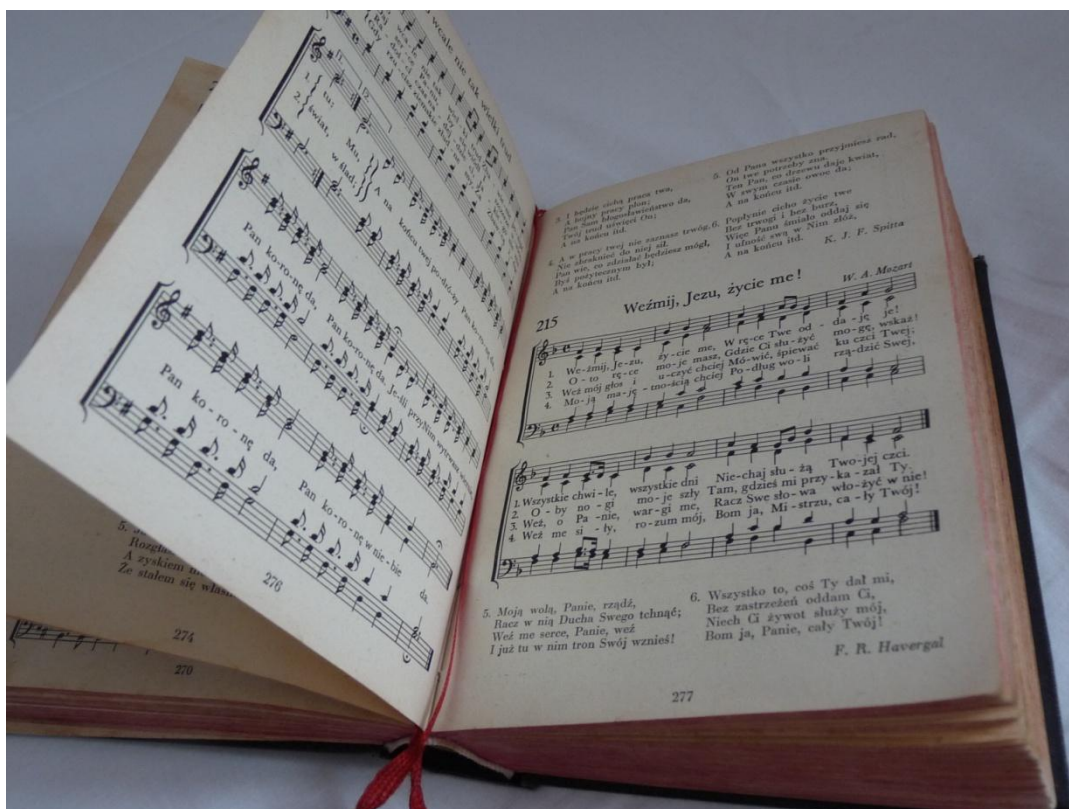
Hudební ukázka 4: Slib; [OÁZA: *Krásné dny*. Praha 2003]

Hudební ukázka 5: Žalm 20; [OÁZA: *Krásné dny*. Praha 2003]

Příloha 1: Spiewnik Pielgrzyma

Příloha 2: Spiewnik Pielgrzyma

Příloha 3: Překlad písně ze Spiwniku Pielgrzyma č. 536 – Charles Wesley
Warownym grodem

Opevněným hradem (hradištěm) je náš Bůh, naší obranou i výzbrojí!
On nás osvobozuje ze všech obav, které nás tady znepokojují.
Starý, chytrý (vychytralý) nepřítel číhá, aby nás přemohl,
Vede proti nám do boje roj moci a zloby
Kdo si s ním na zemi poradí?

My toho zlého nezvládneme přemoci, hned bychom museli zahynout,
bojuje však za nás chrabrý vůdce, sám Bůh ho seslal z nebe.
Kdo to je? Ptáš se? Ježíš, se jmenuje,
Pán Bůh, Sabaot. On zlého rozbije hrot, jiný Bůh není.

I kdyby ďáblů byl plný svět, kteří by nás chtěli spolknout,
nebojíme se jejich úskoků, budeme mít vítězství.
Kníže této země v celé své zlobě nás nepřemůže,
neb je odsouzen sám, a Slovo ho porazí.

Ať se nepřítel ani nedotkne Božích slov, nedáme si je vzít;
Duch Boží s námi, s námi Bůh, s dary své všemohoucnosti!
I když zlí vezmou ženy, děti, čest,
tato chytrá loupež, se nepříteli nevyplatí. (přesně: dá mu jen bídný zisk)
Království bude naše.

Příloha 4: Překlad písně ze Spiwniku Pielgrzyma č. 113 – F. J. Crosby

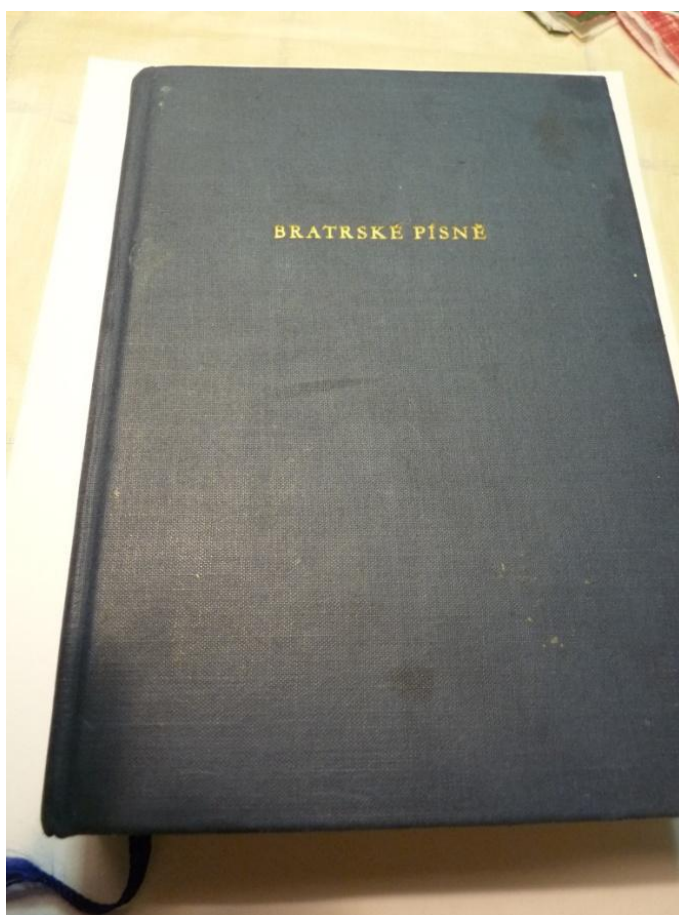
O, mów mi, mów o Jezusie
Vyprávěj mi o Ježíši, poslouchat tu zvěst bych chtěl,
Vepiš ji do mého srdce i duše, toužím i já mít na ni podíl.
Mluv o té zvěsti, která zněla nad Betlémem i pro nás:
Bohu na nebi buď sláva, pokoj na zemi buď vám.
Vyprávěj mi o Ježíši, poslouchat tu zvěst bych chtěl,
Vepiš ji do mého srdce i duše, toužím i já mít na ni podíl.

Mluv, jak lstivě a úskočně pokoušel ho na poušti nepřítel,
A také jak On v Boží síle všechny zlé nástrahy přemohl.
Vyprávěj mi o letech utrpení, mnoha proudech potu a krve,
O tom, jak snášel pohanu, když platil na kříži můj dluh.
Vyprávěj mi o Ježíši, poslouchat tu zvěst bych chtěl,
Vepiš ji do mého srdce i duše, toužím i já mít na ni podíl.

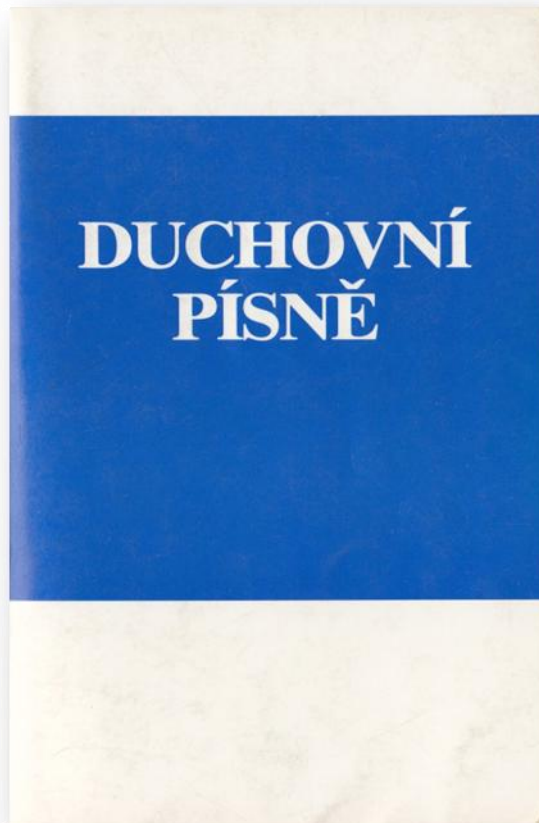
Vyprávěj, jak na návrší Golgoty skončil na kříži zraněný,
a jak z hrobové své jeskyně povstal vítězně náš Pán.
Popiš tu nesmírnou lásku, která uprostřed utrpení a muk,
hříšné osvobodila od trestu, vede do rukou jejich Otce.
Vyprávěj mi o Ježíši, poslouchat tu zvěst bych chtěl,
Vepiš ji do mého srdce i duše, toužím i já mít na ni podíl.

Vyprávěj mi o tom zaslíbení, které Pán svým učedníkům dal,
Vyprávěj jak v jejich shromáždění, ten zázrak opravdu se stal.
Vyprávěj, jak pokřtil nádherně Duchem a ohněm ten sbor,
a jak tam k jeho slávě nových jazyků zněl chór.
Vyprávěj mi o Ježíši, poslouchat tu zvěst bych chtěl,
Vepiš ji do mého srdce i duše, toužím i já mít na ni podíl.
Tebe prosíme, ó Kriste, pro tvé utrpení a námahu,
stvoř, prosíme, srdce nám čisté, stvoř posvěcený ti lid.
Pokřti nás ohněm a Duchem, mocí prolité své krve,
ať při jeho vanutí srdce i jazyk tě ctí.
Vyprávěj mi o Ježíši, poslouchat tu zvěst bych chtěl,
Vepiš ji do mého srdce i duše, toužím i já mít na ni podíl.

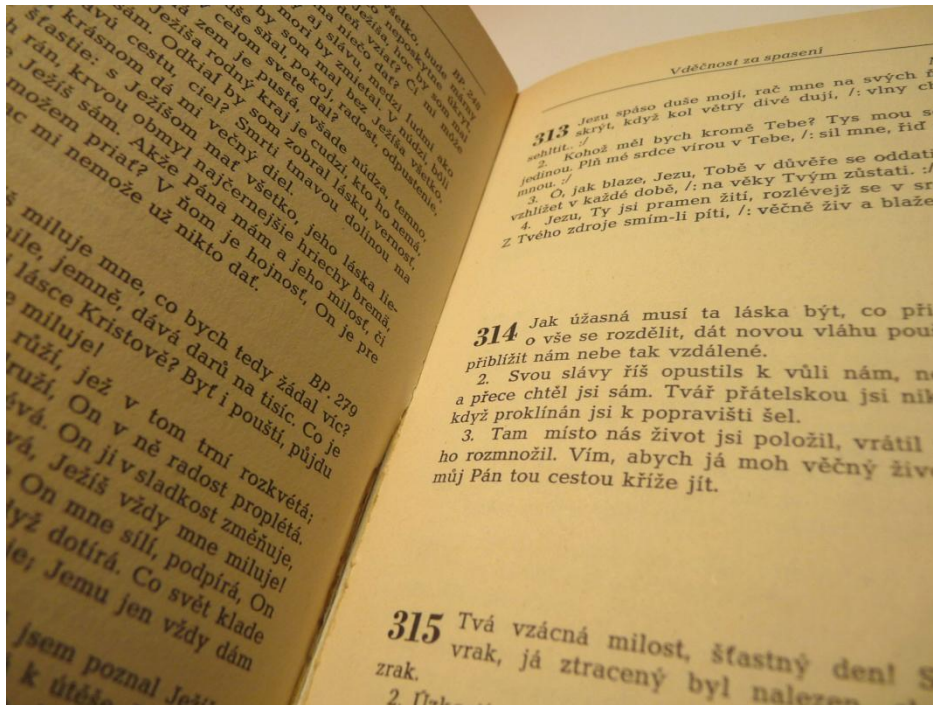
Příloha 5: Zpěvník Bratrské písně

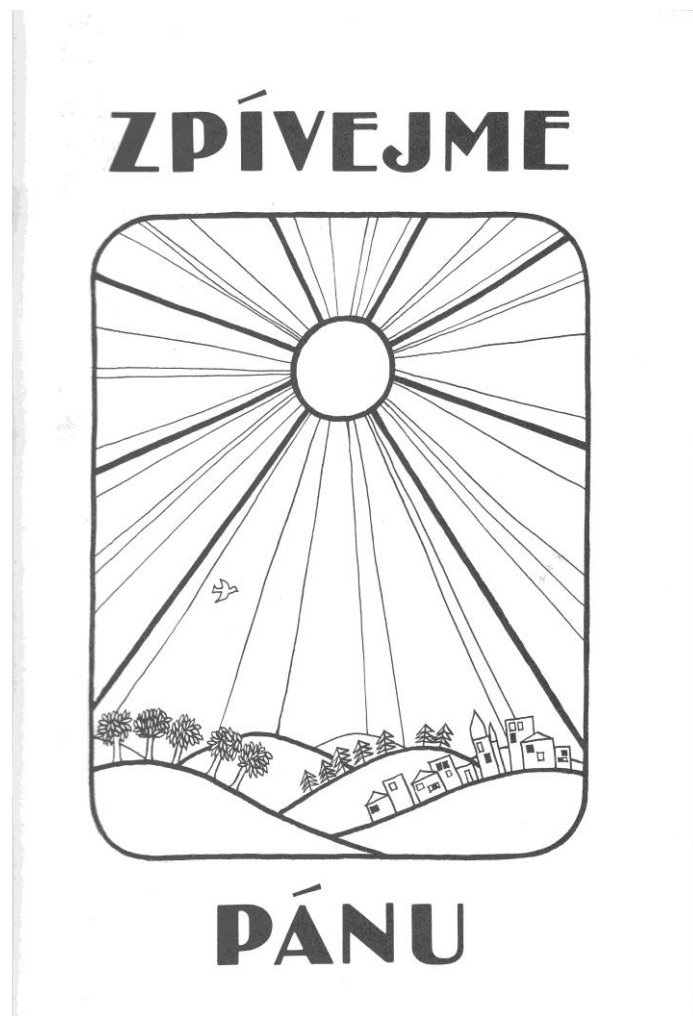
Příloha 6: Zpěvník Duchovní písně

Příloha 7: zpěvník Duchovní písně

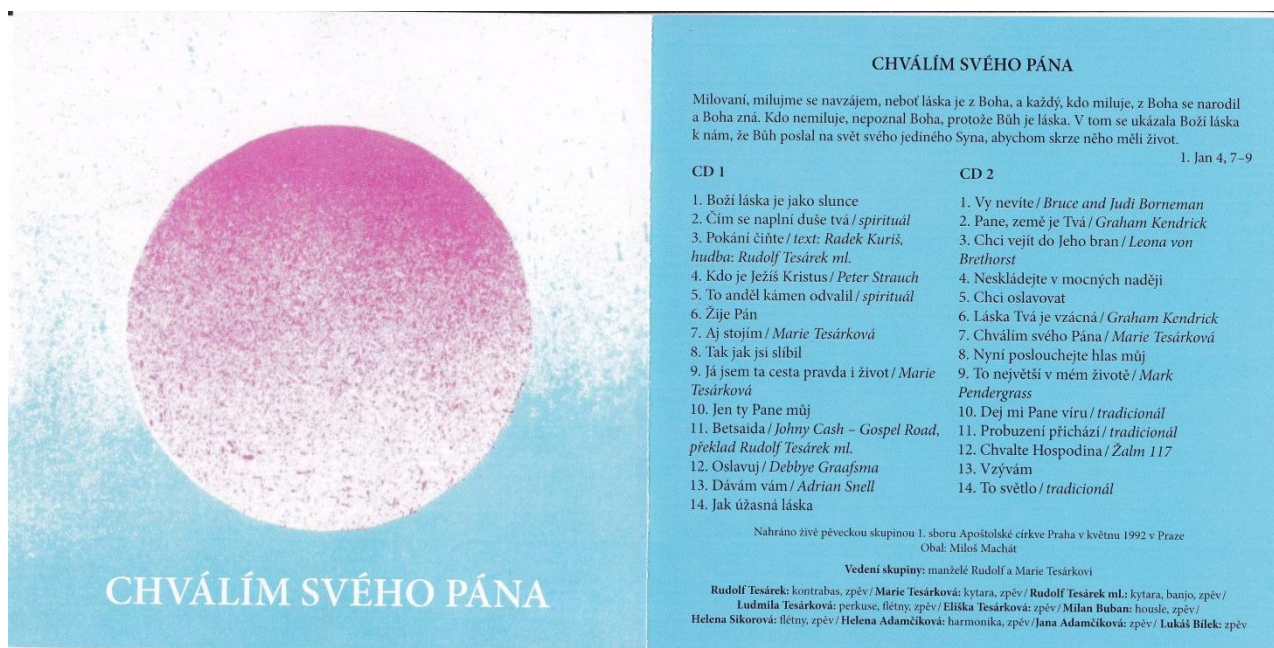
Příloha 8: Zpěvník Zpívejme Pánu

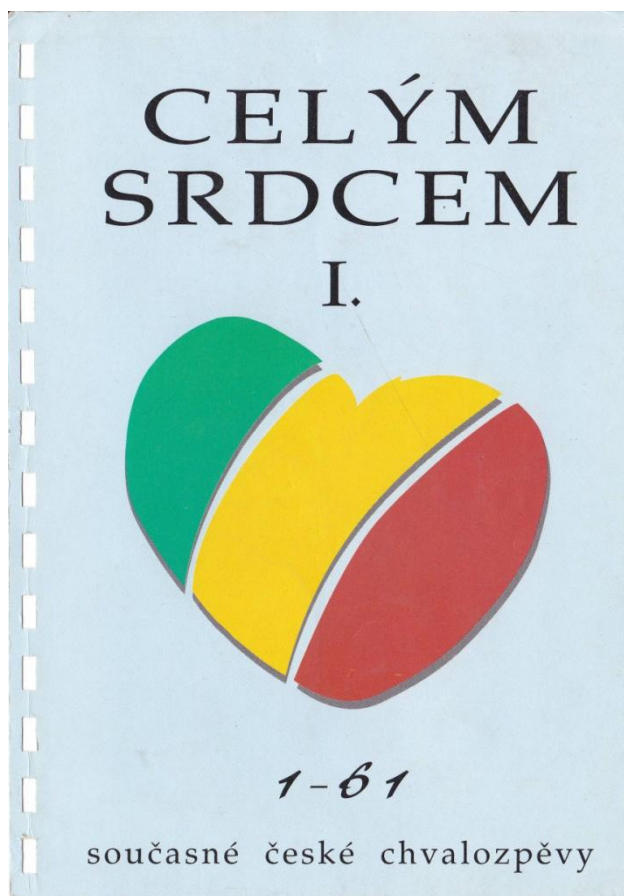
Příloha 9: Zpívejme Pánu II

Příloha 10: Obal CD Chválím svého Pána

Příloha 11: Zpěvník Celým srdcem I.

Příloha 12: Píseň ze zpěvníku Chvalozpěvy

167

Jsem ti blízko

Kája Řezábek 1993

♩ = 116

F#mi D E F#mi
Nemusíš se bát, já tě jménem znám

F#mi D E C#mi F#mi
znám i cestu tvou, vždyť jsem ji před tebou prošel sám.

F#mi D E Hmi D
Všechnu sílu svou u mne zkoušej brát

F#mi D E C#mi F#mi
pomůžu ti nést každé tvé břímě, pokud mi je dáš.

F#mi D E F#mi
Když se usmíváš, i já radost mám
Všechna zklamání i tvé slzy znám

F#mi D E C#mi F#mi
s tebou prožívám prohry i vítězství ve zkouškách.
já - jediný vím o každém zranění, které máš.

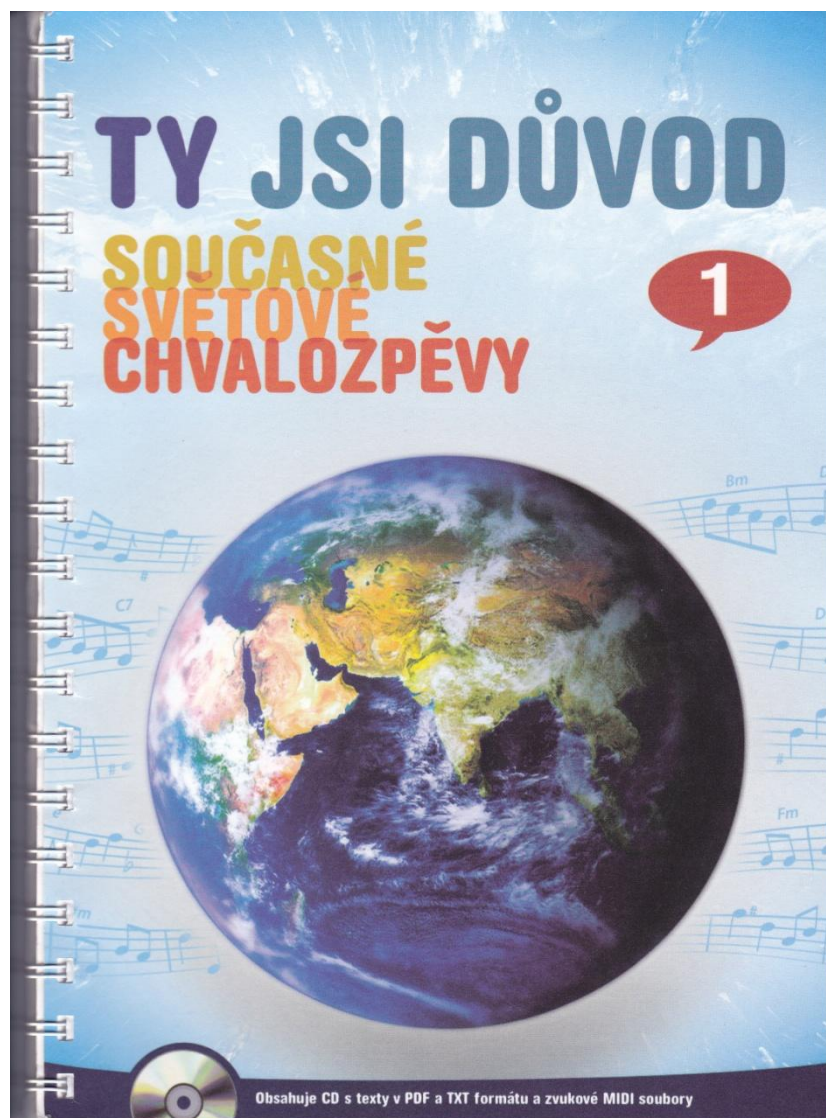
F#mi Hmi E D
I když prohráváš, mám tě pořád rád
Zvedni oči své, odlož žal i pláč

F#mi D E C#mi F#mi
nemusíš to vzdát, znovu se zvedni a pojď se mnou dál.
vždyť někoho máš, kdo je ti blízko a sebe chce ti dát.

E D E F#mi
Jsem ti blízko, velmi blízko, bliž než se zdá.

E D E F#mi
Věř mi, blízko, velmi blízko, k tobě mám

Příloha 13: zpěvník Ty jsi důvod

Příloha 14: Text emailu zasílaný na emailové adresy všech sborů AC

Dobrý den,

Jsem studentkou Pedagogické fakulty Univerzity v Praze (obor Hudební výchova a Sbormistrovství) a píši bakalářskou práci na téma: „Duchovní hudba v Apoštolské církvi v kontextu dnešní doby“. Prosím vás o vyplnění následujícího dotazníku (pokud jste zapojeni v hudební oblasti v Apoštolské církvi). Výsledky tohoto dotazníku bych chtěla použít ve své práci. Měly by pomoci zmapovat hudební oblast AC a ukázat na její případný vývoj. Prosím, přepošlete tento email všem hudebníkům ve vašem sboru.

Instrukce k vyplnění dotazníku:

- Prosím každého, kdo je nějakým způsobem zapojen v hudební oblasti Apoštolské církve, aby daný dotazník vyplnil.
- Stačí kliknout na následující odkaz a dále vás to povede.

<http://hudebni-oblast-v-apostolske-cirkvi.vyplnto.cz/>

- Dotazník je na internetu publikován pouze do 26. 1. 2010, proto vás prosím, zda byste ho mohli vyplnit do tohoto data. Pokud to nestihnete, pro jistotu ho posílám v příloze ve Wordu.
- Dotazník je anonymní, ale vaše případné otázky či jiné podněty můžete zaslat na email: mtesarkova@gmail.com

Předem děkuji za váš čas

Marie Tesárková DiS.

Příloha 15: Dotazník pro hudebníky Apoštolské církve.

Prosím označte vždy vámi vybranou odpověď. U některých je možné označit více možností.

1. Máte nějaké hudební vzdělání?

- Ano

- Ne

2. Jste hudební profesionál či laik?

- Hudební profesionál (konzervatoř, vysoká škola s hudebním zaměřením)
- Laik - hudební škola
- Laik - samouk

3. Jakým způsobem jste zapojen/a v hudební oblasti Apoštolské církve?

- Zpěv
- Hra na hudební nástroj
- Obojí (zpěv i hra na hudební nástroj)

4. Na jaký hudební nástroj hrajete?

5. Jak dlouho jste v AC aktivně zapojen/a do služby v oblasti hudby? Přibližně.

- Méně než 1 rok
- 1-2 roky
- 3-5 let
- 6-9 let
- 10 let a více

6. Jste součástí stálého hudebního uskupení?

- Ano
- Ne, hraji sám/sama
- Ne, nejsem součástí stálého tělesa – hrajeme v různých seskupeních

7. Jsem součástí

- Hudební skupina
- Pěvecký soubor
- Orchester
- Jiná odpověď:

8. Hrajete pouze na bohoslužbách, nebo i při jiných příležitostech? (festivaly, koncerty, klubové večery...)

- Bohoslužby
- Festivaly

- Koncerty
- Klubové večery
- Jiné akce:

9. Podle čeho vybíráte písně hrané na bohoslužbě?

10. Jakou úlohu tvoří podle vás hudba při bohoslužbě?

11. Jaký preferujete hudební styl?

- Rock
- Pop
- Folk
- Worship
- staré tradiční chvalozpěvy
- Jiná odpověď:

12. Jak vnímáte vliv moderní hudby na křesťanské chvalozpěvy?

- Pozitivní vliv
- Negativní vliv
- Jiná odpověď:

13. Myslíte si, že křesťanská hudba se má stylově přizpůsobovat dané době?

14. Hledáte inspiraci v zahraničí (překlady písní) nebo se snažíte zpívat písně od českých autorů?

- Pouze čeští autoři
- Pouze zahraniční tvorba
- Spíše čeští autoři
- Spíše zahraniční tvorba
- Vyrovnaná česká tvorba s tvorbou zahraniční

15. V čem by se podle vás křesťanská hudba měla lišit od hudby světské?

16. Do kterého sboru Apoštolské církve patříte?

17. Jste muž či žena?

- Muž
- Žena

18. Váš věk?

- 12 – 17
- 18 – 25
- 26 – 35
- 36 – 45
- 46 – 55
- 56 a více

19. Můžete blíže popsat některou z vašich hudebních aktivit ať už v církvi či mimo církvev?

20. Je něco, co byste uvítali v hudební oblasti AC? (změna, akce, vyučování....)